

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS

2019

K 5/2020 vp

EUROOPAN NEUVOSTON

SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2019

ensimmäinen jakso	21. - 25.1.2019
toinen jakso	8. - 12.4.2019
kolmas jakso	24. - 28.6.2019
neljäs jakso	30.9. - 4.10.2019

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	1.3.2019
Pariisi	24.5.2019
Strasbourg	29.11.2019

HELSINKI 2019

ISSN 1235-1879

EUROOPAN NEUVOSTON
SUOMEN VALTUUSKUNTA

Eduskunnalle

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2019 istuntokaudella.

Helsingissä, 27. tammikuuta 2020

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Kimmo Kiljunen
puheenjohtaja

Gunilla Carlander
sihteeri

Sisällys

1 Tiivistelmä	4
2 Suomen valtuuskunnan toiminta.....	7
3 Yleiskokouksen yleistilanne.....	9
4 Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate	12
4.1 Demokratian ja oikeusvaltion tukimekanismit.....	12
4.2 Ihmisoikeuksien uudet haasteet	14
4.3 Ilmiantajien suojeleminen ja disinformaation torjunta.....	16
4.4 Vihapuheen ja väkivallan kitkeminen	19
4.5 Tasa-arvo ja syrjimättömyys	21
4.6 Maahanmuutto ja pakolaisuus.....	22
4.7 Kulttuuri, koulutus, talous ja kestävä kehitys.....	24
5 Jäsenvelvoitteiden seuranta.....	27
5.1 Bulgaria.....	28
5.2 Moldova.....	28
5.3 Pohjois-Makedonia.....	29
5.4 Turkki.....	29
5.5 Ukraina	30
5.6 Venäjä.....	31
6 Yleiskokouksen ulkosuhteet.....	33
6.1 Valko-Venäjä	33
6.2 Kosovo	34
6.3 Demokratiakumppanit.....	34
6.3.1 Marokko.....	35
LIITTEET	
1. Euroopan neuvoston suomen valtuuskunta.....	36
2. Jäsenyydet komiteoissa vuonna 2019	38
3. Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen vuonna 2019 hyväksymät asiakirjat.....	42
3.1 Päätöslauselmat.....	42
3.2 Suositukset.....	44
3.3 Lausunnot	45
4. Yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2019	46
5. Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.....	47

1 Tiivistelmä

Euroopan neuvoston ministerikomitean, parlamentaarisen yleiskokouksen ja pääsihteerin toiminnasta ja kannanotoista on pitkään välittynyt vakava huoli demokratian tilasta Euroopassa.

Yleiskokouksen toimintaan vaikutti kevästä 2014 lähtien lisääntyvässä määrin Venäjän parlamentaarikkovaltuuskunnan pois jääminen yleiskokouksen toiminnasta. Tilannetta vaikeutti Venäjän kesäkuun 2017 päätös olla maksamatta jäsenmaksuaan järjestölle. Kun Suomi vastaanotti Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajuuden marraskuussa 2018, tilanne oli kärjistynyt kriittiseen pisteeseen mutta samalla oli jo syntynyt tahtotila käynnistää yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteinen pohdinta ratkaisun löytämiseksi. Kysymystä Venäjän paluusta yleiskokoukseen ryhdyttiin jo loppuvuonna 2018 työstämään usean rinnakkaisen prosessin turvin. Kesäkuussa 2019 yleiskokouksen istunnossa hyväksyttiin sääntömuutos, joka mahdollisti Venäjän parlamentaarikkovaltuuskunnan valtakirjojen hyväksymisen. Kun Venäjän valtuuskunta palasi yleiskokoukseen, se maksoi suurimman osan jäsenmaksuvelastaan ja osallistui myös Euroopan neuvoston uuden pääsihteerin valintaan 26.6.2019.

Tammikuussa 2020 yleiskokouksen istunnon agendalla on yleiskokouksen poliittisen komitean esitys ministerikomitean, yleiskokouksen ja pääsihteerin yhteiseksi työkaluksi tilanteisiin, joissa jäsenmaa räikeästi rikkoo jäsenyysohjeita. Esitys perustuu yleiskokouksen huhtikuussa 2019 hyväksymään suositukseen sekä Euroopan neuvoston ulkoministerikokouksen toukokuussa 2019 hyväksymään päätökseen.

Jännittyneen tilanteen yleiskokouksessa ennakoidaan jatkuvan. Ukrainan ja eräiden muiden maiden tyytymättömyys Venäjän paluuseen näkyi syksyn 2019 aikana. Ukraina reagoi yleiskokouksen kesäkuun päätökseen kolmella tavalla: Ukraina ei kutsunut yleiskokousta tarkkailemaan ennenaikaisia parlamenttivaalejaan heinäkuussa, Ukraina ei toimittanut uuden valtuuskuntansa valtakirjoja hyväksyttäväksi yleiskokouksen lokakuun istuntoon, ja syyskuussa maa oli mukana perustamassa epävirallista Baltic Plus -ryhmää, joka vastustaa Venäjän paluuta yleiskokoukseen.

Demokratian tilan heikentyminen maailmanlaajuisesti ja eri puolilla Eurooppaa on korostanut entisestään Euroopan neuvoston tehtävää demokratian, oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien puolustajana. Perustamisestaan vuonna 1949 lähtien järjestö on kehittänyt useita työkaluja ja mekanismeja, joiden tarkoituksena on tukea ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteiden ja demokraattisten hallintomenetelmien toteuttamista ja seurantaa. Kertomusvuonna on käsitelty muun muassa oikeusasiamiesinstituutiota ja EU:n demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismien perustamista.

Euroopan ihmisoikeussopimus täyttää 70 vuotta vuonna 2020. Sen sisältö on edelleen ajankohtainen ja pätee moneen tilanteeseen, mutta sen soveltuvuus koskee ensisijaisesti yksilön ja valtion välistä suhdetta. Kehitys on nostanut esiin ihmisoikeuksia koskevia uusia haasteita, jotka vaativat toimenpiteitä. Näitä on käsitelty myös kertomusvuonna.

Yleiskokous on tutkinut kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun taikka rangaistuksen estämistä käsittelevän komitean (CPT) suositusten seurantaa ja parlamenttien roolia tähän liittyen. Kertomusvuonna hyväksytyyn päätöslauselman mukaan yleiskokouksen tulisi vahvistaa rooliaan CPT:n tehtävän tukemiseksi ja edistämiseksi muun muassa lisäämällä komitean ja oikeudellisen komitean yhteistyötä ja järjestämällä yhteisiä temaattisia keskusteluja.

Digiajassa informaatiotulva ja tiedon levittämisen helppous ovat tuoneet mukanaan uusia demokratiaa ja oikeusvaltiota uhkaavia ongelmia. Disinformaation ja valheiden erottaminen oikeasta tiedosta on vaikeutunut, mikä on jo vaikuttanut vaaleihin ja poliittiseen päätöksentekoon. Tilanteesta hyötyvät usein ne, joilla ei ole hyviä aikeita. Ilmiantajien ja toimittajien rooli korostuu vääryyksien paljastamisessa ja väärän tiedon pysäyttämisessä. Yleiskokous peräänkuuluttaa järeämpiä toimia tilanteen korjaamiseksi ja toisti kertomusvuonna ehdotuksen, jonka se teki vuonna 2010, ilmiantajien suojelua koskevan oikeudellisesti sitovan sopimuksen laatimiseksi.

Vihapuheelle ei ole olemassa kansainvälistä määritelmää, mutta se tarkoittaa ilmaisuja, joilla levitetään vihamielisyyttä, yllytetään ja edistetään vihaa, väkivaltaa tai syrjintää tiettyjä ihmisiä kohtaan. Vihapuhe on suuri uhka demokratialle, oikeusvaltioperiaatteelle ja ihmisoikeuksille, sillä se voi johtaa väkivaltaan ja konflikteihin, jotka horjuttavat kokonaisia yhteiskuntia. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt useita vihaa ja väkivaltaa koskevia raportteja, joissa asiaa on katsottu niin naisten, lasten, maahanmuuttajien kuin vammaisten näkökulmasta.

Koko 70-vuotisen historiansa ajan Euroopan neuvosto on edistänyt sukupuolten välistä tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. Edistystä onkin tapahtunut monella saralla. Viime vuosien aikana etenkin sukupuolten välisissä tasa-arvokysymyksissä on kuitenkin tapahtunut taantumaa, ja yleiskokous esittää kertomusvuonna hyväksytyissä päätöksissään toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen liittyy paljon ihmisoikeusongelmia, joita on käsitelty yleiskokouksen istunnoissa kertomusvuoden aikana. Pakolaisuuden taustalla on usein monia syitä, mutta valtioilla on kansainvälisen oikeuden mukainen velvollisuus tarjota turvapaikkaa sitä tarvitseville, kunhan tietyt edellytykset täyttyvät. Yleiskokous on pitkään kehottanut Euroopan maita omaksumaan inhimillisemmän lähtökohdan pakolaisuutta kohtaan. Se kannattaa niin nykytilanteessa kuin tulevaisuudessakin.

Kulttuuri ja koulutus vahvistavat taitoja ja kykyjä, joita tarvitaan vuoropuhelun ja yhteistyön rakentamiseksi demokraattisissa yhteiskunnissa. Yleiskokous onkin vuosien mittaan muistuttanut jäsenmaita, ettei kulttuurista ja koulutusta voi sivuttaa tehokkuutta korostavalla aikakaudella vaan että niihin tulisi panostaa eniten enemmän. Myös talous ja kestävä kehitys olivat esillä yleiskokouksen keskusteluissa kertomusvuonna.

Yleiskokous seuraa ja tukee omalla toiminnallaan hallitustenvälisellä tasolla kehitettyjä työkaluja. 1990-luvun puolivälistä lähtien yleiskokouksella on ollut käytettävissään oma maakohtainen jäsenveloitteiden ja -sitoumusten seuranta, joka tapahtuu monitorointikomiteassa. Keskustelu monitoroinnin ja sovittujen lainsäädäntö- ja hallintouudistusten edistymisestä, seurannan hyödyistä ja tarkoituksenmukaisuudesta on jatkunut pitkään, mutta niiden on kertomusvuoden aikana käydyissä keskusteluissa todettu edelleen olevan yleiskokouksen ydintoimintoja. Vuonna 2019 komitean työlliställä oli kymmenen maata varsinaisessa seurannassa ja kolme niin kutsutussa jälkimonitoroinnissa. Näistä yleiskokous ehti tarkastella täysistunnossa neljän maan tilannetta: Bulgarian, Moldovan, Pohjois-Makedonian ja Turkin.

Suomi oli erityisen näkyvästi esillä yleiskokouksen istunnoissa tammikuussa. Sekä tasavallan presidentti Sauli Niinistö että ulkoministeri Timo Soini puhuivat yleiskokouksen edustajille ja vastasivat heidän kysymyksiinsä.

Valtuuskunta osallistui ulkoministeriön järjestämään Euroopan neuvoston 70-vuotisjuhlallisuuteen, joka järjestettiin 17.5.2019 Finlandiatalolla.

Joulukuussa 2019 Suomen valtuuskunta järjesti poliittisen komitean ulkosuhteita käsittelevän alakomitean kokouksen Rovaniemellä. Kokouksen aiheena oli arktisen alueen yhteistyön ja erityisesti Arktisen neuvoston työn esittely. Taustalla oli poliittisessa komiteassa käynnissä oleva hanke päivittää yleiskokouksen ulkosuhdestrategia, johon on kirjattu yleiskokouksen yhteistyö muun muassa muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Toimintakertomuksessa on selostettu yhteenvedonomaaisesti vuoden 2019 raporttien sisältö ja niiden perusteella yleiskokouksen kannanotot sekä ministerikomitealle osoitetut suositukset. Pöytäkirjat yleiskokouksessa käydyistä keskusteluista sekä äänestystulokset ovat luettavissa yleiskokouksen nettisivuilla (assembly.coe.int), mukaan lukien Suomen valtuuskunnan jäsenten puheenvuorot ja äänestyskäyttäytyminen eri asiakohdissa. Vuonna 2019 yleiskokous käsitteli ja hyväksyi 65 päätöslauselmaa, 24 ministerikomitealle osoitettua suositusta ja yhden lausunnon.

2 Suomen valtuuskunnan toiminta

Edellisen vaalikauden alussa valittu Suomen valtuuskunta osallistui parlamentaarisen yleiskokouksen vuoden 2019 istuntoihin tammikuussa ja huhtikuussa puheenjohtaja Maria Guzeninan (sd.) johdolla. Kesäkuussa 2019 hallitusneuvottelujen jälkeen nimetty valtuuskunta osallistui kesäkuun ja lokakuun istuntoihin puheenjohtaja Kimmo Kiljusen (sd.) johdolla. Uuden valtuuskunnan keskinäinen työnjako ja jäsenyydet yleiskokouksen komiteoissa on esitelty liitteessä 2.

Valtuuskunnan yhteistyö ulkoministeriön ja Suomen pysyvän edustuston kanssa on jatkunut tiiviinä sekä Helsingissä että Strasbourgissa.

Suomi oli erityisen näkyvästi esillä yleiskokouksen istunnoissa tammikuussa. Sekä tasavallan presidentti Sauli Niinistö että ulkoministeri Timo Soini puhuivat yleiskokouksen edustajille ja vastasivat heidän kysymyksiinsä. Puheessaan presidentti Niinistö korosti Euroopan neuvoston puolustamien arvojen merkitystä. Hän totesi muun muassa näin: ”Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltio – Euroopan neuvoston perusarvot – voivat kukoistaa vain rauhan aikana. Siksi rauhan säilyttämisen tulee olla meille etusijalla.” Hän kehotti myös pohtimaan järjestön visioita ja painopistealueita.

Valtuuskunta tapasi ulkoministeri Timo Soinin tammikuun ja huhtikuun istunnoissa, jolloin hän Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajanaan edustajana kertoi toiminnasta hallitustenvälisellä sektorilla ja vastasi parlamentaarikkojen kysymyksiin. Tammikuussa juhlistettiin myös Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun toimiston 20-vuotista taivalta tilaisuudessa, jossa ulkoministeri Soini piti juhlapuheen. Ihmisoikeusvaltuutetun päätehtävänä on valvoa ihmisoikeusvelvoitteiden toteutumista jäsenmaissa. Toimisto on perustettu vuonna 1999 Suomen aloitteesta.

Tammikuussa yleiskokous käsitteli Petri Honkosen (kesk.) raporttia julkisen palvelun mediayhtiöiden roolista väärin tietojen ja propagandan torjumisessa. Maaliskuussa ministerikomitea valitsi oikeustieteen tohtori Jari Pirjolan Suomen edustajaksi Euroopan neuvoston kidutuksen vastaiseen komiteaan (CPT). Pirjola esitti tehtävään Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous, joka perusti päätöksensä Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan tekemiin haastatteluihin. Hakijoita oli yhteensä 24, ja haastattelut suoritettiin marraskuussa 2018. CPT:ssä on yksi jäsen jokaisesta Euroopan neuvoston jäsenvaltiosta.

Toukokuun alussa valtuuskunnan varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila (kesk.) osallistui Oslossa Norjan valtuuskunnan järjestämään seminaariin, jonka aiheena oli *Pohjoismainen näkemys Euroopan neuvoston ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulevaisuudesta (Nordiske perspektiver på Europarådet og den europeiske menneskerettsdomstolen)*.

Valtuuskunta osallistui ulkoministeriön järjestämään Euroopan neuvoston 70-vuotisjuhlailaisuuteen, joka järjestettiin 17.5.2019 Finlandiatolalla. Tilaisuuden yhteydessä eduskunnan puhemies Paula Risikko emännöi lounaan yleiskokouksen presidentti Liliane Maury Pasquierin kunniaksi.

Edustaja Inka Hopsu (vihr.) sai kesäkuussa tehtävän laatia yleiskokouksen kulttuurikomitealle raportin aiheesta Nuorten roolin vahvistaminen konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisijoina. Osana raportin valmistelua edustaja Hopsu järjesti eduskunnassa 11.12.2019 kuulemistilaisuuden aiheesta *Miten vahvistetaan nuorten valmiuksia olla mukana edistämässä rauhaa ja rauhanomaisia ratkaisuja kiistoihin?*. Tilaisuudessa puhui Opetushallituksen Pirjo Mattila, Verso-ohjelman ohjelmajohtaja Maija Gellin sekä Kiva Koulu -hankkeen Christina Salmivalli. Raportin valmistelu jatkuu kulttuurikomiteassa talven ja kevään aikana.

Tasa-arvokomitean puheenjohtaja, kansanedustaja Petra Bayr Itävallasta tutustui lokakuussa Suomen ehkäisyneuvontaan. Bayr valmistee raporttia, jonka aiheena on maksuton ehkäisy. Suomen-vierailullaan Bayr

kävi helsinkiläisessä neuvolassa ja tutustui Helsingin kaupungin 10–29-vuotiaille tarkoitettuun Tyttöjen Taaloon ja keskusteli aihetta tutkineen Frida Gyllenbergin kanssa. Eduskunnassa hän tapasi kansanedustajat Hanna Sarkkisen (vas.), Mirka Soinikosken (vihr.) sekä Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta Tarja Filatovin (sd.) ja Minna Reijosen (ps.).

Syyskuussa 2019 valtuuskunnalla oli tapaaminen ulkoministeri Pekka Haaviston kanssa.

Joulukuussa 2019 Suomen valtuuskunta järjesti poliittisen komitean ulkosuhteita käsittelevän alakomitean kokouksen Rovaniemellä. Kokouksen aiheena oli arktisen alueen yhteistyön ja erityisesti Arktisen neuvoston työn esittely. Taustalla oli poliittisessa komiteassa käynnissä oleva hanke päivittää yleiskokouksen ulkosuhdestrategia, johon on kirjattu yleiskokouksen yhteistyö muun muassa muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa. Puheenjohtaja Kiljunen oli kiinnittänyt huomiota siihen, että ulkosuhdestrategiassa ei aikaisemmin ole ollut mainintaa Arktisen neuvoston toiminnasta ja sen parlamentaarisesta ulottuvuudesta.

Kokouksen pääteemana oli tutustua arktisella alueella tehtävään yhteistyöhön, jota valottivat sekä poliittisten yhteistyöjärjestöjen että tiedemaailman edustajat. Kokouksen avannut yleiskokouksen puheenjohtaja Lilliane Maury Pasquier piti Rovaniemen kokousta arvokkaana tilaisuutena saada kuulla, miten hyvin erilaiset valtiot pystyvät arktisella alueella rakentamaan yhteistyöhön omien kansalaistensa parhaaksi. Arktisen keskuksen johtaja, professori Timo Koivurova kertoi Arktisen neuvoston kehityksen aikajanasta 1990-luvulta Suomen puheenjohtajakauteen 2017–2019. Hallitustenvälisen Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa Islannin suurlähettiläs Einar Gunnarsson korosti alueen toimijoiden hyvää yhteistyökykyä ja piti sen säilyttämistä kullannarvoisena. Arktisen parlamentaarikkokonferenssin puheenjohtaja, norjalainen kansanedustaja Eirik Sivertsen kertoi Arktisen neuvoston parlamentaarisen ulottuvuuden toiminnasta, ja poliittisen komitean ulkosuhteita käsittelevä alakomitea vastaanotti Arktisen parlamentaarikkokonferenssin kutsun osallistua syyskuussa 2020 järjestettävään seuraavaan parlamentaarikkokonferenssiin Tromssassa. Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen arktisten asioiden erityislähettiläs Torill Eidsheim näki kansanedustuslaitosten rooliksi tuoda esiin oikeaa tietoa ja säätää lakeja sen pohjalta, vahtia hallitustensa toimia ja toimia siltana kansalaisten ja instituutioiden välillä. Kokouksen päätteeksi tutkija Bruce Forbes kertoi pohjoisten alueiden yliopistoverkoston (UArctic) työstä.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskunnat ovat kokoontuneet säännöllisesti Strasbourgin istuntoviiikon ensimmäisenä päivänä. Kokouksiin ovat osallistuneet pääsääntöisesti valtuuskuntien puheenjohtaja ja/tai varapuheenjohtaja. Puheenjohtaja Kiljunen toimi kokouksen puheenjohtajana kesäkuussa.

Suomen valtuuskunta vastaanotti loppuvuonna yleiskokoukselta vuosittaisen pyynnön tukea vapaaehtoisella tuella yleiskokouksen omia erillishankkeita. Yleiskokouksella on kuusi erillishanketta. Valtuuskunta päätti myöntää 5 000 euron avustuksen hankkeelle (No Hate Parliamentary Alliance), joka pyrkii torjumaan vihapuhetta. Päätös ei ollut yksimielinen valtuuskunnan kaikkien jäsenten osalta.

3 Yleiskokouksen yleistilanne

Euroopan neuvoston ministerikomitean, parlamentaarisen yleiskokouksen ja pääsihteerin toiminnasta ja kannanotoista on pitkään välittynyt vakava huoli demokratian tilasta Euroopassa. Yleiskokouksen toimintaan vaikutti kevästä 2014 lähtien lisääntyvässä määrin Venäjän parlamenttivaltuuskunnan pois jääminen yleiskokouksen toiminnasta. Tilannetta vaikeutti Venäjän kesäkuun 2017 päätös olla maksamatta jäsenmaksuaan järjestölle.

Kiista Venäjän osallistumisesta yleiskokouksen toimintaan juontaa juurensa Krimin liittämiseen osaksi Venäjän federaatiota vuonna 2014. Parlamentaarinen yleiskokous rajoitti huhtikuussa 2014 ja toistamiseen tammikuussa 2015 Venäjän valtuuskunnan osallistumisoikeuksia yleiskokouksen toimintaan, mistä vastalauseena Venäjän parlamentti päätti yksipuolisesti vuodesta 2016 alkaen jäädä pois yleiskokouksen toiminnasta. Kesäkuussa 2017 Venäjä jättyi jäsenmaksujensa maksamisen Euroopan neuvostolle vastalauseena yleiskokouksen päätöksille, mikä puolestaan johti järjestön taloudelliseen ahdinkoon ja osittain toimintojen karsimiseen. Venäjä oli kahden vuoden ajan laiminlyönyt jäsenmaksuvelvoitteensa ja jätti maksamatta kaksi kolmasosaa vuoden 2017 jäsenmaksusta ja vuoden 2018 koko jäsenmaksun. Venäjän velka järjestölle oli vuoden 2019 alussa noin 60 miljoonaa euroa korkoineen. Vertailun vuoksi Suomen vuotuinen maksuosuus Euroopan neuvostolle on 3,5 miljoonaa euroa. Venäjä on kuitenkin osallistunut säännöllisesti hallitustenväliseen toimintaan, ja Venäjän kansalaisten oikeus suhteessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen, EIT:hen, on jatkunut muuttumattomana.

Aikaisemmissa kannanotoissa yleiskokous on edellyttänyt, että ministerikomitea vaatii Venäjää kunnioittamaan jäsenyysvelvoitteitaan, joita myös jäsenmaksun maksaminen on. Yleiskokous on myös kehottanut ministerikomiteaa arvioimaan uudelleen vuoden 1994 päätöstä 9 artiklan soveltamisesta. Samassa yhteydessä yleiskokous on todennut, että rahoitussääntöjä on syytä uudistaa järjestön toiminnan turvaamiseksi. Mikäli jäsenmaa ei noudata taloudellisia velvoitteitaan järjestöä kohtaan, ministerikomitealla on Euroopan neuvoston perussäännön 9 artiklan mukaan mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin ja päättää mahdollisista vastatoimista. Euroopan neuvoston perussäännön 9 artiklan tulkintaa tarkennettiin vuonna 1994 siten, että sitä voidaan soveltaa sellaisen jäsenmaan kohdalla, joka kahden vuoden ajan on jättänyt maksunsa tai merkittävän osan maksustaan maksamatta. Venäjän tapauksessa määräaika meni umpeen kesäkuussa 2019.

Suomen vastaanottaessa Euroopan neuvoston puheenjohtajuuden marraskuussa 2018 tilanne oli kärjistynyt kriittiseen pisteeseen, mutta samalla oli jo syntynyt tahtotila käynnistää yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteinen pohdinta ratkaisun löytämiseksi. Kysymystä Venäjän paluusta yleiskokoukseen ryhdyttiin jo loppuvuonna 2018 työstämään usean rinnakkaisen prosessin turvin.

Uutena yhteistyöelementtinä otettiin Suomen aloitteesta käyttöön yleiskokouksen puheenjohtajan ja poliittisten ryhmien puheenjohtajien (engl. Presidential Committee) ja ministerikomitean troikan yhteiskokoukset. Ensimmäinen kokous järjestettiin helmikuussa 2019 ulkoministeri Timo Soinin johdolla. Samoin yleiskokouksessa järjestettiin valtuuskuntien puheenjohtajien ja poliittisten ryhmien yhteiskokouksia, joissa on keskusteltu yhteismenettelymekanismiin (engl. complementary joint procedure) sisällöstä.

Uuden yhteisen tahtotilan myötä ensimmäinen vaihe kohti ratkaisua oli yleiskokouksen huhtikuussa 2019 hyväksymä päätöslauselma 2277 (2019) *parlamentaarisen yleiskokouksen roolista ja missiosta sekä tulevaisuuden haasteista* sekä ministerikomitealle osoitettu suositus 2153 (2019). Niissä yleiskokous korostaa yleiskokouksen, ministerikomitean ja tuomioistuimen roolia siinä, että se puolustaa sekä yhdessä että omilla toimialaloillaan eurooppalaista oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia sekä vakavia haasteita sen johdosta, että Venäjä on jättänyt maksamatta jäsenmaksujaan ja jättäytynyt pois yleiskokouksen toiminnasta.

nasta. Yleiskokous muistutti kaikkia jäsenmaita jäsenvelvoitteista ja kehotti Venäjää nimeämään parlamentaarisen valtuuskunnan ja maksamaan jäsenmaksunsa. Euroopan neuvoston koko toiminnan tavoitteena tulisi olla pyrkimys virtaviivaistaa ja keskittää toimintaa muun muassa panostamalla yleissopimusten täytäntönnäpön seurantaan ja toimiin ihmisoikeuksia uhkaavien ilmiöiden, kuten ekstremismin, muukalaisvihan, vihapuheen ja kaikenlaisen syrjinnän, torjumiseksi. Yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeustuomioistuimen ja pääsihteerin monitorointimekanismeja tulisi vahvistaa kunnioittaen kunkin toimielimen riippumattomuutta. Lisäksi yleiskokouksen ja Venetsian toimikunnan tulisi panostaa vaalitarkkailun kehittämiseen. Yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteistyön osalta suosituksessa kehoitetaan vahvistamaan toimielinten välistä vuoropuhelua ja synergiaa sekä harkitsemaan ehdotusta yhteisestä toimintamekanismista sellaisten tapausten käsittelemiseksi, joissa jäsenmaa on laiminlyönyt jäsenvelvoitteitaan tai toiminut järjestön perusarvojen vastaisella tavalla.

Euroopan neuvoston ministerikomitea antoi 17.5.2019 Helsingissä julistuksen ja hyväksyi poliittisen päätöksen *Decision on a shared responsibility for democratic security in Europe*. Ministerikomitean päätös syntyi äänin 39–6. Päätöstä vastusti Baltian maiden lisäksi Ukraina, Georgia ja Armenia. Venäjä äänesti tyhjää.

Kolmas vaihe oli raportti *Valtakirjoja ja äänestämistä koskevien yleiskokouksen päätösprosessien vahvistamisesta* (dok. 14900) kesäkuussa 2019 ja sen pohjalta hyväksytty päätöslauselma 2287 (2019). Päätöslauselma hyväksyttiin aamuyöstä 25.6.2019 poikkeuksellisen pitkän ja kiivaan keskustelun ja äänestyksen tuloksena (118–62–10). Sen myötä yleiskokouksen sääntöjä tulkittiin siten, että valtuuskuntien, kuten Venäjän, valtakirjat voitaisiin hyväksyä muulloinkin kuin tammikuun istunnossa. Keskustelu kesti seitsemän tuntia, jonka aikana käsiteltiin yli 220 muutosehdotusta. Päätöslauselmassa muistutetaan kaikkien jäsenmaiden velvollisuudesta toimittaa valtuuskuntiansa valtakirjat. Yleiskokouksella säilyy oikeus edelleen rajoittaa jäsenten osallistumisoikeuksia tilanteissa, joissa maa on rikkonut jäsenvelvoitteitaan tai toiminut perussäännön vastaisesti. Hyväksytty sääntömuutos (Rule 10.1.c) ei kuitenkaan mahdollista jäsenten äänestys- ja puheoikeuden rajoittamista. Sääntökomitean raportissa tuettiin ehdotusta yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteistoimintamallista (engl. joint procedure of reaction) tilanteissa, joissa jäsenmaa on rikkonut jäsenvelvoitteitaan tai toiminut perussäännön vastaisesti. Päätöksessä viitattiin kaikkien jäsenmaiden tasavertaiseen oikeuteen osallistua Euroopan neuvoston kaikkien toimielinten toimintaan.

Venäjän valtuuskunnan valtakirjojen hyväksyminen oli yleiskokouksen esityslistalla seuraavana aamuna. Esitys riitautettiin ja asia lähetettiin sääntöjen mukaisesti monitorointi- ja sääntökomiteaan käsittelyä varten. Venäjän valtuuskunnan edustajia (mm. Tolstoi, Slutski, Rodnina, Kalashnikov, Lebedev) osallistui loppukeskusteluun, mutta he eivät voineet osallistua äänestykseen. Venäjän valtuuskunnan valtakirjat hyväksyttiin *raportin* (dok. 14922) ehdotuksen mukaisesti äänin 116–62–15. Päätöksessä viitataan myös yleiskokouksen aikaisempiin kannanottoihin, joissa tuomitaan Krimin miehitys, ja joissa Venäjää kehoitetaan vapauttamaan ukrainalaisia merimiehiä, tekemään yhteistyötä MH17-lentoturman tutkinnassa sekä lopettamaan LGBTI-vähemmistöön kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset erityisesti Tsetseniassa. Yleiskokous antoi monitorointikomitealle tehtäväksi laatia tammikuun 2020 istuntoon Venäjän jäsenvelvoitteita koskevan raportin ja edellyttää Venäjän tekevän yhteistyötä.

Samassa istunnossa Leonid Slutskin ehdokkuus Venäjän edustajaksi yleiskokouksen büroaussa riitautettiin. Siitä järjestettiin Ukrainan ehdotuksesta suljettu lippuäänestys. Koska ehdokas Slutski ei saanut vaadittua enemmistöä ensimmäisessä eikä myöskään toisessa äänestyksessä, Venäjä ei saanut edustajaa puheenjohtajistoon ja sen on esitettävä uusi ehdokas tammikuussa 2020.

Venäjän parlamentaarikkovaltuuskunnan palattua yleiskokoukseen Venäjä maksoi suurimman osan jäsenmaksuvelastaan ja osallistui myös Euroopan neuvoston uuden pääsihteerin valintaan 26.6.2019.

Toukokuussa 2019 Euroopan neuvoston ministerikomitean uusi puheenjohtajamaa Ranska jatkoi yllä mainitun yhteistyömekanismin valmistelua ja laati omalta osaltaan alustavan esityksen menettelyn rakenteesta. Ministerikomitean alustavaa päätöstä ei ole virallisesti hyväksytty, sillä komitea haluaa oman päätöksensä heijastavan yleiskokouksen poliittisen komitean esitystä. Ehdotus ministerikomitean ja yleiskokouksen uudesta yhteistyömekanismista perustuu yleiskokouksen huhtikuussa hyväksymään suositukseen 2153 (2019), jossa ministerikomiteaa kehoitetaan selvittämään yhteisen menettelyn laatimista, jotta tulevaisuudessa voisi välttää tilanteita, joissa jäsenmaata kohtaan asetetut sanktiot eivät ole kaikkien tärkeiden elinten tukemia.

Yleiskokouksen poliittisten puolueiden puheenjohtajisto ja kansallisten valtuuskuntien puheenjohtajat keskustelivat edellä mainitusta ehdotuksesta 28.11.2019 Strasbourgissa. Marraskuun kokousta varten valtuuskunnille lähetettiin alkusyksystä kysely, johon 14 maata ja monitorointikomitean puheenjohtaja Sir Roger Gale (Britannia, EC) toimittivat kommentteja. Suomen valtuuskunta yhtyi pöydällä olevaan ehdotukseen eikä siksi vastannut kyselyyn. Asia siirtyi seuraavaksi poliittiselle komitealle, joka kokouksessaan 9.12.2019 hyväksyi esityksen lähes muuttumattomana. Poliittisen komitean esitys on tammikuun 2020 istunnon agendalla.

Jännittyneen tilanteen yleiskokouksessa kuitenkin ennakoidaan jatkuvan. Ukrainan ja eräiden muiden maiden tyytymättömyys Venäjän paluuseen näkyi heti syksyllä. Ukrainan heinäkuussa 2019 valittu uusi parlamentti nimesi uuden valtuuskunnan, mutta parlamentti päätti olla lähettämättä uuden valtuuskunnan valtakirjoja lokakuun istuntoon vastalauseena yleiskokouksen kesäkuun päätökselle hyväksyä poikkeusmenettelyin Venäjän valtuuskunnan valtakirjat kesken istuntokauden. Ilman valtakirjojen hyväksymistä ukrainalaiset parlamentaarikot eivät voineet osallistua yleiskokouksen työskentelyyn.

Syyskuussa Latviassa oli perustettu uusi, epävirallinen Baltic Plus -ryhmä, johon kuuluvat Baltian maiden lisäksi Ukraina ja Georgia. Baltic Plus -ryhmä kokoontui 5.11.2019 Kiovassa. Suomen valtuuskunnan jäseniä ei ole osallistunut ryhmän kokouksiin.

4 Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate

4.1 Demokratian ja oikeusvaltion tukimekanismit

Euroopan neuvosto on kehittänyt useita työkaluja ja mekanismeja, joiden tarkoituksena on tukea ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteiden ja demokraattisten hallintomenetelmien toteuttamista ja seuranta. Yleiskokouksen maakohtainen jäsenveloitteiden seuranta tapahtuu monitorointikomiteassa. Tämän lisäksi yleiskokous seuraa ja ottaa kantaa hallitustenvälisen yhteistyön puitteissa luotuihin demokratian tukimekanismeihin ja Euroopan neuvoston ulkopuolella toimiviin vastaaviin instituutioihin/mekanismeihin. Kertomusvuonna jälkimmäiseen kategoriaan kuuluvista käsiteltiin oikeusasiamiesinstituutiota ja EU:n demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismen perustamista.

Oikeusasiamiesinstituutio on peräisin Ruotsista, missä perustettiin valtiopäivien oikeusasiamiehen toimi vuonna 1809. Oikeusasiamiehen tehtäväksi säädettiin sen valvominen, että tuomioistuimet ja viranomaiset toimivat lain mukaan. Instituution tehtävä on turvata kansalaisten oikeudet valvomalla, että tuomioistuimet ja viranomaiset toimivat lain edellyttämällä tavalla edistäen lakien yhtenäistä soveltamista ja tuoden esiin lainsäädännön epäselvyydet muun muassa tekemällä tarkastuksia ja tutkimalla kanteluita. Oikeusasiamiesinstituutioita toimii 140 maassa. Venetsian toimikunta hyväksyi vuonna 2019 oikeusasiamiesinstituutioita käsittelevät Venetsian periaatteet koskien instituution suojelua ja edistämistä. Raportissa *Oikeusasiamiesinstituutio Euroopassa – tarve yhteisille standardeille* (dok. 14953) tarkastellaan instituution perustehtäviä ja kehittymistä muun muassa suhteessa kansallisiin ihmisoikeuskeskuksiin, joiden toiminnasta hyväksyttiin vuonna 1993 Pariisin periaatteet. Raportissa todetaan, että instituutioon kohdistuvien uhkien, kuten nimitysten politisoitumisen, mandaatin heikentämisen/kaventamisen, tiedonsaannin vaikeutumisen, lisääntyessä tarvitaan yhteisiä eurooppalaisia standardeja ja Venetsia-periaatteiden noudattamisen edistämistä.

Päätöslauselmassa 2301 (2019) yleiskokous kehottaa jäsenmaita kehittämään oikeusasiamiesinstituutiota edellä mainittujen Venetsian ja Pariisin periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on turvata instituutioiden riippumattomuus ja riittävät resurssit sekä mahdollisuudet tehdä kansainvälistä yhteistyötä. Yleiskokous kehottaa niitä jäsenmaita, joissa ei vielä toimi oikeusasiamiesinstituutiota, perustamaan sellaisen. Suosituksessa 2163 (2019) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan oikeusasiamiesinstituutiota käsittelevän seurantamekanismin ja muistutetaan jäsenmaita edellä mainituista periaatteista sekä tärkeästä yhteistyöstä YK:n ja EU:n kanssa asian tiimoilta.

Vuonna 2016 Euroopan parlamentti (EP) laati EU:n komissiolle ehdotuksen demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismen perustamisesta. Marraskuussa 2018 EP toisti ehdotuksensa komissiolle kolmesta perusarvoa koskevasta pilottikertomuksesta ja parlamenttien välisen keskustelun käynnistämisestä. Raportissa *Demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismen perustamisesta* (dok. 14850) tarkastellaan Euroopan neuvoston (EN:n), Euroopan parlamentin (EP:n), Euroopan perusoikeusviraston (FRA:n) ja komission seuranta- ja raportointimekanismeja ja etsitään näiden välisiä synergioita. Tarkastelun tavoitteena on löytää keinoja tehostaa EN:n demokratia- ja ihmisoikeusmekanismien seurantaprosessien ja tulosten johdonmukaista hyödyntämistä ja esille nostamista asianmukaisella tavalla EN:n ja EU:n välisessä yhteistyössä.

Päätöslauselmassa 2273 (2019) EU:n lisääntyvä yhteistyö EN:n kanssa saa kiitosta. Siinä todetaan, että yhteistyö perustuu yhteisiin arvioihin ja periaatteisiin, tarpeeseen suojella moniarvoista demokratiaa ja oikeusvaltiota sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamiseen. Päätöslauselmassa EU:ta kehoitetaan jatkamaan valmisteluita Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittymiseksi. Yleiskokous viittaa EN:n ja EU:n vuoden 2017 yhteisymmärrysasiakirjaan (MoU) strategisesta kumppanuudesta demokratian, oikeus-

valtioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi sekä yhteiseen näkemykseen ihmisoikeuksien jakamattomuudesta ja järjestöjen toisiaan täydentäviin toimiin. EN:n ja EU:n monitorointimekanismien päällekkäisyyksien sekä ristiriitaisten tulkintojen välttämiseksi EU:n tulisi ottaa enemmän huomioon ja käyttää EN:n ihmisoikeuksia käsitteleviä mekanismeja. Ministerikomitea saa suosituksessa 2151 (2019) kehotuksen huomioida EU:n perusoikeuskirjan 53 artiklan säädökset suojan tasosta sekä asettaa työryhmä seuraamaan EN ja EU:n yhteistyön edistymistä sekä

Valmistelemalla ja hyväksymällä yli 200 kansainvälistä sopimusta sekä seuraamalla niiden noudattamista Euroopan neuvosto on perustamisestaan vuonna 1949 lähtien pyrkinyt puolustamaan maanosamme perusarvoja: ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta. Yhteisiä eurooppalaisia oikeudellisia normeja luodaan sekä yleissopimusten että suositusten ja ohjeiden avulla.

Vuonna 1998 voimaan astunut Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus on ensimmäinen oikeudellisesti sitova monenkeskinen asiakirja, joka koskee kansallisten vähemmistöjen yleistä suojelua. EN:n 47 jäsenmaasta 39 on ratifioinut sopimuksen. Muut jäsenmaat ovat allekirjoittaneet sen mutta eivät ole ratifioineet sitä. Raportissa *Kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien kunnioittaminen* (dok. 14779) tutkitaan tilannetta niissä kahdeksassa maassa, jotka eivät ole ratifioineet puiteyleissopimusta: Luxemburg, Andorra ja Monaco totesivat vastauksissaan, että heidän omat kansalaisensa ovat vähemmistönä heillä. Ranskalla on perustuslaillisia esteitä. Kreikka ja Turkki ovat viitanneet perustuslaeissaan oleviin takuisiin. Islanti ja Belgia eivät vastanneet kyselyyn. Puiteyleissopimuksen ratifioineissa maissa on myös haasteita, eikä liittyminen sopimukseen ratkaise kaikkea, sillä sopimus itsessään sisältää jo tulkintaongelmia, esimerkiksi kansallisen vähemmistön määritelmään liittyen. Tilanteen ratkaiseminen edellyttää monenkeskistä ihmisoikeuksiin pohjautuvaa lähestymistapaa ja poliittista tahtotilaa.

Yleiskokous toteaa, että puiteyleissopimus antaa kattavan suojelun kansallisille vähemmistöille mutta sopimuksen täytäntöönpanon seurantaa tulee vahvistaa. Yleiskokous ilmaisee päätöslauselmassa 2262 (2019) näkemyksen, jonka mukaan sopimukseen tehdyt varaukset tulisi poistaa ja sopimus implementoida kokonaisuudessaan. Jäsenmaiden tulisi myös turvata kansallisia vähemmistöjä tukevien kansalaisjärjestöjen toimintaa. Lisäksi kaikkien tulisi liittyä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. lisäpöytäkirjaan, joka liittyy kaikenlaisen syrjinnän kieltoon ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää.

Venetsian toimikunnan kansanäänestyksien hyviä käytäntöjä koskeva säännöstö hyväksyttiin vuonna 2007. Jäsenmaissa viime vuosina järjestetyt kansanäänestykset ovat antaneet aihetta pohtia niitä koskevien sääntöjen päivittämistä. Raportissa *Kansanäänestyksiä koskevien ohjeiden päivittämisestä EN:n jäsenmaissa* (dok. 14791) todetaan, että kansanäänestys kuuluu demokraattiseen prosessiin ja niitä tulisi käyttää harvoin ja harkiten. Lisäksi äänestäjien tulisi ymmärtää, mistä he äänestävät, ja äänestys-oikeuksien pitää olla kaikille samat. Viime vuosien kansanäänestyksien herättämien kysymysten valossa yleiskokous tukee Venetsian toimikunnan työtä kansanäänestyksiä koskevien ohjesääntöjen päivittämiseksi. Näiden yleisinä periaatteina tulisi päätöslauselman 2251 (2019) mukaan olla, ettei kansanäänestystä saa käyttää parlamentaaristen päätösten kumoamiseksi. Äänestysaiheen pitää olla riittävän selkeä ja koskea kansalaisia huolestuttavaa asiaa. Internetin ja sosiaalisen median rooli on otettava huomioon ja samalla huolehdittava, että äänestäjillä on käytössään korkealaatuista tietoa. Säännöstön noudattamista tulisi vahvistaa jäsenmaissa ja hyviä käytäntöjä tulisi jakaa jäsenmaiden kesken. Yleiskokous tukee ehdotusta kansanäänestyksiä valvovasta riippumattomasta elimestä.

Ministerikomitea valitsee kidutuksen vastaisen komitean (CPT) jäsenet, mutta yleiskokouksella ja kansallisilla valtuuskunnilla on tärkeä rooli jäsen ehdokkaiden valintaprosessissa. Kidutuksen vastaisen komitean (CPT) tehtävä on valvoa ja puolustaa vapautensa menettäneiden henkilöiden oikeuksia. Komitealla on valtuudet tehdä käyntejä kaikkiin paikkoihin, joissa viranomaiset ovat riistäneet henkilöiltä vapauden.

Raportissa *Kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun taikka rangaistuksen estämiseksi käsittelevän komitean suositusten seurannasta* (dok. 14788) yleiskokous on tutkinut asiaa ja ottanut kantaa CPT:n suositusten seurantaan ja parlamenttien rooliin tähän liittyen. Siinä todetaan, että CPT:n raportit ja lukuisat muut raportit osoittavat, että kidutusta ja epäinhimillistä kohtelua esiintyy yhä monessa EN:n maassa. Raportissa tutkitaan erilaisia keinoja CPT:n suositusten seurannan vahvistamiseksi, kuten seurantaan CPT:n julkisille lausunnoille, vuosittaista kuulemista CPT:n vuosikertomuksesta yleiskokouksessa sekä raportointia kidutuksen torjunnasta Euroopassa. Vaikka CPT:n suositukset eivät ole sitovia, on jäsenmailla velvollisuus tehdä päättäväisiä toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi. Suositusten laiminlyönteihin puuttumisen keinot ovat kuitenkin rajalliset. Päätöslauselmassa 2264 (2019) todetaan, että yleiskokouksen tulisi vahvistaa rooliaan CPT:n tehtävän tukemiseksi ja edistämiseksi muun muassa lisäämällä komitean ja oikeudellisen komitean yhteistyötä ja järjestämällä yhteisiä temaattisia keskusteluja. Jäsenmaat ja erityisesti kansalliset parlamentit voisivat reagoida nopeasti CPT:n suosituksiin ja edistää sen työtä tukevaa lainsäädäntöä. Turkia kehoitetaan julkistamaan vuoden 2018 raporttinsa. Suosituksessa 2146 (2019) ministerikomitea saa kehotuksen vahvistaa kidutuksen torjuntaan pyrkiviä mekanismeja sekä ottaa CPT:n kriittiset raportit heti keskusteluun.

CPT:n toiminta nousee vahvasti esiin myös raportissa *Ihmisoikeuksien suojelemien vankien siirtojen yhteydessä* (dok. 14828), jossa jäsenvaltioita muistutetaan niiden velvollisuudesta suojella pidätettyjä henkilöitä ja kunnioittaa heidän ihmisoikeuksiaan. Raportissa tutkitaan tilannetta jäsenmaissa ja viitataan muun muassa kidutuksen vastaisen komitean, CPT:n, maaraportteihin. Vankien kohtelussa esiintyy suuria puutteita, ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, EIT, on tuominnut useita maita vankien epäinhimillisestä kohtelusta siirtojen yhteydessä. Ongelmia esiintyy kuljetuksissa (esimerkiksi liian pienet ajoneuvot, täyteen ahdetut kopit ajoneuvoissa, ei turvavöitä, matkojen pituudet ja määrät) mutta myös väkivallan käytössä ja kahlehtimisessä. Raportissa muistutetaan myös vankien oikeudesta saada tietää siirrosta ja sen syystä etukäteen. Päätöslauselmassa 2266 (2019) jäsenmaita kehoitetaan varmistamaan, että vankien siirtoa koskevat olosuhteet ovat kansainvälisten standardien mukaiset. Vankien yksityisyyttä tulee suojella, ja tulee varmistaa, että voimankäyttö ja kahlitseminen suhteutetaan saavutettavaan hyötyyn. Vankilahenkilökunnan ihmisoikeuskoulutusta tulee vahvistaa, siirtotoimenpiteitä valvoa ja asiaa koskevat kansainväliset sopimukset ratifioida. Ministerikomitean tulee edistää asiaa konkreettisin keinoin esimerkiksi Euroopan vankilasääntöjen uudistamistyössä yleiskokouksen antaman suosituksen 2147 (2019) mukaisesti.

4.2 Ihmisoikeuksien uudet haasteet

Euroopan ihmisoikeussopimus täyttää 70 vuotta vuonna 2020. Sen sisältö on edelleen tärkeä ja ajankohtainen ja pätee moneen tilanteeseen, mutta sen soveltuvuus koskee ensisijaisesti yksilön ja valtion välistä suhdetta. Nykymaailmassa etenkin yrityksillä on yhä suurempi rooli palveluiden tuottajina, ja niihin kuuluvat myös julkiset palvelut. Kehitys on nostanut esiin uusia ihmisoikeuksia koskevia haasteita, jotka vaativat toimenpiteitä. Kertomusvuoden aikana on tarkasteltu ihmisoikeuksien yhteensopivuus niin internetin, bisneksen, kansalaisuuden poistamisen, terrorismin torjunnan kuin šarialain kanssa.

Raportissa *Ihmisoikeudet ja business – mitä seurantaa ministerikomitean suositukselle CM/Reck2016/3* (dok. 15004) todetaan, että yritysmaailma voi edistää ihmisoikeuksia mutta myös loukata niitä. Ihmisoikeudet ovat yksilön ja valtion välisiä oikeuksia, eivätkä ne ole suoraan voimassa yksityisten toimijoiden välillä. Valtiolla on kuitenkin velvollisuus suojella yksilöitään kolmansien osapuolien ihmisoikeusrikkomuksilta. Palveluiden yksityistäminen tuo yritykset valtion tontille, jolloin oikeuksien valvonta vaikeutuu. Siksi YK laati vuonna 2011 aiheesta ohjeet (engl. UN Guiding Principles on Business and Human Rights), mutta

näiden yritysmaailmalle suunnattujen ohjeiden implementointi on ollut hidasta valtiotasolla. Ministerikomitea laati UNGP:n pohjalta oman suosituksen, jossa jäsenmaita kehoitetaan noudattamaan UNGP:tä, jatkamaan hyviä käytäntöjä ja laatimaan kansallinen toimintasuunnitelma (NAP) yritys vastuun vahvistamiseksi. Vain 18 EN-maalla, mukaan lukien Suomella, on voimassa oleva NAP. Aihe on korkealla Suomen ihmisoikeuspolitiikan agendalla, ja asia tullaan käsittelemään myös ihmisoikeuselonteossa. Päätöslauselmassa 2311 (2019) kehoitetaan jäsenmaita implementoimaan asiaa koskevat YK:n ja ministerikomitean suositukset ja laatimaan omat kansalliset toimintasuunnitelmat asian edistämiseksi. Lisäksi sen mukaan tulisi panostaa lainsäädäntöuudistuksiin ja vahvistaa valvontaa, ihmisoikeuksia loukkaava yritystoiminta tulee kieltää ja YK:n asiaa koskevia sopimusneuvotteluja tukea. Suosituksessa 2166 (2019) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa pikaisesti arvioimaan implementointia ja ottamaan käyttöön siihen tarkoitettut työkalut. Suositusta tulisi kehittää edelleen koskemaan haavoittuvassa asemassa olevia.

YK:n ihmisoikeusjulistuksessa todetaan, että kaikilla tulee olla oikeus kansalaisuuteen. Ihmisoikeusjärjestelmässä kansalaisuutta pidetään "oikeutena saada nauttia oikeuksista". Terrorismin pelossa monet maat ovat muuttaneet lainsäädäntöään kansalaisuuden riistämisen mahdollistamiseksi. Raportissa *Kansalaisuuden poistaminen keinona torjua terrorismia: ihmisoikeuksiin sopiva lähtökohta* (dok. 14790) korostetaan, että kansalaisuutta koskevat säännöt ovat jokaisen valtion päätettävissä mutta ihmisoikeudet tulee ottaa huomioon. Raportissa tutkitaan valtioiden, Suomi mukaan lukien, käytäntöjä kansalaisuuden riistämiseksi. Päätöslauselmassa 2263 (2019) muistutetaan, että jäsenmaiden tulee välttää yksilön saattamista kansalaisuudettomaan tilaan. Mielivaltaisen kansalaisuuden riistämisen estämiseksi tulee varmistaa toimenpiteen välttämättömyys, suhteellisuus saatavaan hyötyyn nähden ja kohtuullisuus. Päätöksen pitää olla lainmukainen, ja päätöstä tulee edeltää oikeudenmukainen oikeudenkäynti valitusmahdollisuuksineen. Mikäli sallitaan, että henkilö luopuu kansalaisuudesta vapaaehtoisesti, tulee henkilölle antaa seikkaperäiset ohjeet siitä, mitä se käytännössä tarkoittaa. Alaikäisiltä ei tulisi riistää kansalaisuutta. Suosituksessa 2145 (2019) ministerikomiteaa kehoitetaan tutkimaan jäsenmaiden lainsäädäntöä aiheesta ja laatimaan ohjeet ja kriteerit sellaisista terrorismin torjumisen keinoista, jotka eivät merkitse kansalaisuuden riistämistä.

Terrorismin vastaisessa taistelussa uhrit ovat jääneet vähemmälle huomiolle, vaikka uhrit voidaan pitää terroristien viestien välittäjinä. Raportissa *Terrorismin uhrien suojeleminen ja tukeminen* (dok. 14957) huomautetaan, että Eurooppaan kohdistuneet terrori-iskut ovat pelon lisäksi synnyttäneet laajoja rauhaa ja perusarvoja tukevia liikkeitä. Se ei kuitenkaan yksinään auta uhreja, jotka erilaisten kokemusten vuoksi saattavat tarvita monenlaista tukea. Raportin esimerkit Espanjasta, Britanniasta, Ranskasta ja Saksasta osoittavat, etteivät valtion tarjoamat tukimuodot ole riittävällä tasolla. Päätöslauselmassa 2303 (2019) jäsenmaita kehoitetaan noudattamaan EN:n terrorismin vastaista sopimusta ja panemaan täytäntöön sen uhreja koskeva 13 artikla. Tarvitaan määritelmää, jossa tunnistetaan terrori-iskujen uhrien erityislaatuisuus, siinä kontekstissa, että he ovat joutuneet kärsimään valtioon tai järjestelmään kohdistuneen iskun vuoksi, ja tarjotaan sen mukaiset tukimekanismit. Uhreille tulee tarjota kiireellistä ja pitkäkestoista lääkinällistä ja psykologista apua, ja tulee varmistaa, että heitä tuetaan ja suojellaan kaikin keinoin. Se edellyttää yhteistyötä sekä ruohonjuuri- että kansainvälisellä tasolla. Suosituksessa 2164 (2019) ministerikomitea saa kehotuksen vahvistaa uhrien tukemista koskevaa työtään ja pohtia EU:n kanssa aiheesta koskevan mahdollisen peruskirjan laatimista.

Tunisin agendan mukaan internetin hallinnolla tarkoitetaan internetin kehitystä ja käyttöä koskevia hallitusten, yksityisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan kesken sovittuja periaatteita, sääntöjä, päätöksentekoprosesseja ja ohjelmia. Internetin rakenne ja muoto muovaa koko yhteiskuntaa ja sen suuntaa. Siinä perusasetelmassa on tärkeää ottaa huomioon myös ihmisoikeudet, kuten oikeus internetin saatavuuteen, sananvapaus, ajatuksenvapaus, oikeus yksityiselämään. Raporttiin *Internetin hallinto ja ihmisoikeudet* (dok. 14789) perustuvassa päätöslauselmassa 2256 (2019) muistutetaan, että internetiä koskevan päätöksenteon tulisi olla ihmis- ja käyttäjälähtöistä, lapset tarvitsevat erityissuojelua ja EN:n kyberrikollisuutta koskevaa yleissopimusta tulisi hyödyntää paremmin. Jäsenmaiden tulisi osallistua YK:n korkean tason pa-

neeliin ja siten parantaa internetiä koskevaa päätöksentekoa ja sääntelyä. Suosituksen 2144 (2019) mukaan ministerikomitean tulisi valvoa asiaa koskevien suositustensa implementointia jäsenmaissa ja tutkia yhteistyön vaikutuksia kyberhyökkäysten estämiseksi.

Šarialailla tarkoitetaan islamin pyhää lakia eli kaiken kattavaa kokoelmaa uskonnollisia sääntöjä, Allahin tahtoa, ja ne ohjaavat kaikkia muslimeja kaikilla elämänalueilla. Raportissa *Šaria, Kairon julistus ja Euroopan ihmisoikeussopimus* (dok. 14787) huomautetaan, että šarialaki kuitenkin sisältää tasa-arvoa, yksityiselämää ja rangaistuksia koskevia kohtia, jotka eivät ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisia. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut šarialain olevan ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen kanssa, mutta se ei tarkoita, että islam olisi. Islamilaiseen yhteistyöjärjestö OIC:hen kuuluvat maat allekirjoittivat vuonna 1990 Kairon julistuksen koskien ihmisoikeuksia islaminuskossa, joka sisältää ihmisoikeuksia rajoittavia kohtia. Julistus ei ole oikeudellisesti sitova, mutta se on symbolisesti merkittävä. EN:n jäsenmaista Albania, Azerbaidžan ja Turkki ovat allekirjoittaneet sen kuten myös kaikki demokriatumppanimaat. Päätöslauselmassa 2253 (2019) korostetaan, että kyseisten maiden tulisi irtautua Kairon julistuksesta tai vähintään julistaa, että ihmisoikeussopimuksen sisältämät sitovat normit ovat muita normeja korkeammalla tasolla. Näiden maiden sekä demokriatumppanimaiden tulee edistää Kairon julistuksen päivittämistä. Kyseisten maiden on ilmoitettava yleiskokoukselle kesäkuuhun 2020 mennessä, mihin päätöslauselman sisältämiin toimenpiteisiin ne ovat ryhtyneet.

Raportissa *Interpolin reformi ja luovuttamismenettely: rakennetaan luottamusta kitkemällä väärinkäytöksiä* (dok. 14997) tutkitaan ihmisoikeuksien toteutumista (vankien) luovuttamista koskevissa päätöksissä. EN:n normisto on selkeä: henkilöä ei saa luovuttaa sellaiseen maahan, jossa häntä uhataan kuolemalla, kidutuksella tai muulla epäinhimillisellä rangaistuksella tai jossa hänet vangitaan loppuelämäksi ilman mahdollisuutta ehdonlaiseen vapauteen tai jossa hänelle ei voi taata oikeudenmukaista oikeusprosessia. Interpol on tehnyt omissa toiminnoissaan paljon parannuksia, jotka perustuvat EN:n suosituksiin, ja myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen (engl. European Arrest Warrant) toimeenpanossa ihmisoikeudet otetaan nykyään paremmin huomioon. Joidenkin jäsenmaiden yritykset väärinkäyttää luovutusjärjestelmää perusoikeuksien kaventamiseksi heikentävät osapuolten välistä luottamusta, mikä vaikeuttaa taistelua rangaistamattomuutta vastaan. Päätöslauselmassa 2315 (2109) yleiskokous ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että ihmisoikeudet huomioidaan nykyään Interpolin toiminnassa ja päätöksenteossa. Moni asia on kuitenkin edelleen implementoimatta, kuten toimet avoimuuden lisäämiseksi tai puuttuminen tilanteisiin, joissa valtiot väärinkäyttävät Interpolin mekanismeja. Esimerkiksi vankien luovuttamista koskien jäsenmaita kehoitetaan toimimaan ripeästi ja yhteistyöhakuisesti, jakamaan kaikki käytössä olevat tiedot, kieltäytymään luovutuksista paikkoihin, joissa vankien ihmisoikeuksia ei kunnioiteta, sekä tarkkailemaan luovutusta pyytävän maan motiiveja ja toimintaa. Interpolin tulee edelleen kehittää toimintaansa ja valitusmenetelmiä sekä lisätä avoimuutta ja perustaa kompensatorahasto henkilöille, jotka ovat joutuneet järjestelmän väärinkäytöksen uhreiksi. Jäsenmaiden tulee lisätä yhteistyöhalukkuuttaan Interpolin kanssa ja taata sille riittävät resurssit.

4.3 Ilmiantajien suojele ja disinformaation torjunta

Digijassaa informaatiotulva ja tiedon levittämisen helppous ovat tuoneet mukanaan uusia demokratiaa ja oikeusvaltiota uhkaavia ongelmia. Disinformaation ja valheiden erottaminen oikeasta tiedosta on vaikeutunut, mikä on jo vaikuttanut vaaleihin ja poliittiseen päätöksentekoon. Tilanteesta hyötyvät usein ne, joilla ei ole hyviä aikeita. Ilmiantajien ja toimittajien rooli korostuu vääryyksien paljastamisessa ja väärän tiedon pysäyttämisessä. Yleiskokous peräänkuuluttaa järeämpiä toimia tilanteen korjaamiseksi.

Suomen valtuuskunnan varajäsenen Petri Honkosen (kesk.) laatimassa raportissa *Julkisen median rooli disinformaation ja propagandan kontekstissa* (dok. 14780) todetaan, että valeuutiset, disinformaatio ja vihapuhe ovat jokapäiväisesti läsnä uudessa mediaympäristössä, jossa jokainen voi tuottaa uutisiksi luokiteltuja tekstejä. Tällaisessa todellisuudessa julkisen median rooli laadukkaana ja faktatarkistetun tiedon välittäjänä korostuu ja sitä tulee tukea. Samalla julkinen media on monen haasteen edessä. Hallitukset ovat

vaikeuttaneet rahoitusta, ja kilpailu uusien medioiden kanssa on lisännyt tarvetta nopeuteen sekä netti- ja viihdesisältöön. Raportissa käydään läpi eri jäsenmaiden yleisradioiden esimerkkejä siitä, miten julkinen media omaa toimintaansa kehittämällä ja uusilla innovatiivisilla ohjelmilla voi osallistua taisteluun disinformaatiota ja propagandaa vastaan. Päätöslauselmassa 2255 (2019) korostetaan, että disinformaation ja propagandan torjunta edellyttää toimituksellista riippumattomuutta ja korkealaatuista journalismia, joka keskittyy yhteiskunnallisesti tärkeisiin aiheisiin. Tämän saavuttamiseksi jäsenmaiden tulee taata julkisen median rahoitus ja varmistaa, että se voi toimia riippumattomasti. Valeutiset-terminiä tulisi välttää, sillä sitä on väärinkäytetty poliittisiin tarkoituksiin. Ilmiötä tulisi kuitenkin tutkia, jotta ymmärrettäisiin sen vaikutuksia yhteiskuntaan. Julkisen median toimijoiden tulisi kunnioittaa journalistisia ohjeita, edistää disinformaation torjumista ja pyrkiä kehittämään sisältöä uuden yleisön houkuttelemiseksi. Internettoimijoiden tulee panostaa faktantarkistukseen, ja Euroopan radioliiton, EBU:n, tulee olla aktiivinen toimija tässä asiassa.

Raportissa *Vapaa media ehtona demokraattisille vaaleille* (dok. 14669) muistutetaan, että vapaat vaalit ovat demokraattisen yhteiskunnan peruspilari. Nykyään suuri osa vaaleihin liittyvästä tiedosta välittyy median kautta. Siksi tiedon pitää olla oikeaa, luotettavaa ja avointa. Jäsenmailla on vastuu toimia sananvapauden vartijoina ja torjua vihapuhetta ja disinformaatiota. Mediasääntelyn haasteena vaaliuutisoinnissa on toisaalta taata median toimituksellinen riippumattomuus ja toisaalta varmistaa, että kaikki saavat äänensä kuuluviin. Siksi medialle on laadittu sääntöjä ja ohjeita tasapuolisen raportoinnin takaamiseksi. Päätöslauselmassa 2254 (2019) yleiskokous muistuttaa, että sosiaalisen median merkityksen kasvaessa sitä koskevaa sääntelyä tulee kehittää, jotta säännöt olisivat samat kaikille medioille. Valeutisten, disinformaation ja trollien torjumiseksi jäsenmaiden tulee taata, että oikeus saada tietoa toteutuu vapaan median kautta. Lisäksi vaalitoimitusta tulee suojella tiedon manipulointia ja propagandaa vastaan. Ratkaisuksi esitetään uusia rahoitusmalleja laatumediaille, panostusta faktantarkistukseen, julkisen median mandaatin vahvistamista, internetsisällön sääntelyä, avoimuutta mediaomistajuuksissa, median valvontaa ja medialukutaidon vahvistamista.

Raportissa *Mediakoulutus uudessa mediaympäristössä* (dok. 15002) mediaympäristön todetaan muuttuneen radikaalisti viimeisen vuosikymmenen aikana. Informaatiotulvassa aidot uutiset, faktat, puolittouudet, mielipiteet, valeutiset ja vihapuhe menevät sekaisin. Lapsilla ja nuorilla on harvoin riittäviä valmiuksia suhtautua tietoon kriittisesti. Jäsenmailta tarvitaan päätöslauselman 2314 (2019) mukaan aktiivista panostusta mediakoulutuksen ja medialukutaidon vahvistamiseen. Tarvitaan suuntaviivat, joita arvioitaisiin vuosittain ja kehitettäisiin asiaa käsittelevässä verkostossa. Samalla tulisi panostaa yhteistyöhön ja koulutukseen sekä vahvistaa mediavalvontaa. Kaikissa toimissa tulisi noudattaa ministerikomitean asiaa koskevia suosituksia sekä EU:n audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaa AVMS-direktiiviä. Lisäksi yleiskokous antaa mediakasvatuksen kehittämiseksi kehotuksia julkisen median toimijoille, eurooppalaiselle yleisradiounioni EBU:lle, toimittajille ja internettoimijoille.

Sosiaalinen media vaikuttaa tapaamme kommunikoida, saada tietoa sekä muodostaa ja esittää mielipiteitämme. Raportissa *Sosiaalinen media: sosiaalisia linkkejä vai uhka ihmisoikeuksille?* (dok. 14844) sosiaalisen median todetaan tuoneen mukanaan paljon hyvää mutta myös vaikuttaneen kielteisesti oikeuksiimme ja demokratian toimivuuteen, esimerkkeinä kyberuhat, vihapuhe, nettikiusaaminen ja disinformaatio. Raportissa tutkitaan sosiaalisen median vaikutuksia sananvapauteen, tiedonsaannin vapauteen ja yksityisyyden oikeuteen. Päätöslauselman 2281 (2019) mukaan liikeideat, jotka perustuvat laajojen tietojen keräämiseen käyttäjistä, eivät sovi yhteen kaikkien ihmisoikeuksien kanssa. Siksi yleiskokous peräänkuuluttaa vastuullisuutta kaikilta toimijoilta ja kehottaa jäsenmaita panostamaan lainsäädäntöön, koulutukseen ja sanktioihin. Sosiaalisen median alustojen tulee selkiyttää sallittua sisältöä koskevia sääntöjään, torjua valheellista sisältöä ja valetilejä, kunnioittaa tietosuoja ja noudattaa yksityisten tietojen automaattista prosessointia koskevan yleissopimuksen (CETS 108) periaatteita. Käyttäjillä pitäisi olla paremmat mahdollisuudet kontrolloida omaa dataansa. Internetissä olevan tiedon pitää olla balanssissa ja huomioida monipuolisesti kaikkia puolia.

Demokratiassa ihmisille pitää turvata mahdollisuus osoittaa vakavia yhteiskunnallisia epäkohtia ilman heihin tai heidän perheisiinsä kohdistuvaa vainoa. Pyrkinessään paljastamaan tietoa kanssaihmiin kohdistuvista vääryyksistä tai tapaturmista ilmiäntajat joutuvat itse haavoittuvaan asemaan. Parlamentaarin yleiskokous on ehdottanut ilmiäntajien suojelua koskevaa yleissopimusta jo vuonna 2010. Ministerikomitea hyväksyi vuonna 2015 suosituksen CM/Rec(2014)7, jossa ehdotetaan normatiivista ja oikeudellista kehystä ilmiäntajien suojelulle. Euroopan parlamentti hyväksyi huhtikuussa 2019 uudet säännöt, joilla halutaan taata yhteiset standardit EU:n lainsäädännön väärinkäytöksiä paljastavien kansalaisten suojelemiseksi sekä turvata väärinkäytöksiä paljastavien oikeudet. Raportissa *Ilmiäntajien suojelun parantaminen Euroopassa* (dok. 14958) tarkastellaan Euroopan parlamentin direktiiviehdotusta, muun muassa sääntöjen aineellista ja henkilöllistä soveltamisalaa, raportointiin liittyviä vaadittavia ominaisuuksia, luottamuksellisuutta ja nimettömyyssuojaa, oikeudellista neuvontaa, psyykkistä tukea, ilmoitusmenettelyjä ja näiden yhteensopivuutta EIT:n oikeuskäytännön kanssa.

Päätöslauselmassaan 2300 (2019) yleiskokous korostaa, että uusien sääntöjen täytäntöönpano edellyttää kansallista lainsäädäntöä, joka tukee vapaan median toimintaedellytyksiä sekä pääsyä julkisiin asiakirjoihin. Euroopan parlamentin sääntöjä voisi kehittää muun muassa perustamalla ilmiäntajia auttava kansallinen riippumaton viranomaisen seuraamaan tapausten käsittelyn lainmukaisuutta ja varmistamaan ilmiäntajien oikeusturvan toteutumista. Euroopan neuvoston EU-jäsenmaiden tulisi panna säännöt täytäntöön annetussa määräajassa, ja EU:n ulkopuolisten jäsenmaiden tulisi sisällyttää vastaavat säännöt kansalliseen lainsäädäntönsä. Yleiskokouksen tulisi nimittää ilmiäntajia koskeva erityisraportoiija. Suosituksessa 2162 (2019) ministerikomitea saa kehotuksen laatia ilmiäntajien suojelua koskeva oikeudellisesti sitova sopimus.

Rahanpesuvyyhti – "laundromat" eli pesula: vastaaminen rikollisuuden, korruption ja rahanpesun kansainvälisen torjunnan uusiin haasteisiin (dok. 14847) -nimisen raportin taustalla on tutkivan journalismin keskus OCCRP:n vuonna 2014 tekemä paljastus. Laajassa rahanpesuvyyhdissä yli 20 miljardia pestyä euroa päätyi Venäjältä Euroopan unioniin. Myös Suomeen päätyi miljoonia euroja rikollista rahaa Latvian ja Moldovan kautta. Osallisena vyyhdissä oli Danske Bank. Raportissa syvennyttään erikseen Azerbaidžanin pesulaan, joka on ollut taustalla myös parlamentaarista yleiskokousta koskevissa korruptiotapauksissa. Ilmiäntajien rooli paljastuksissa on ollut merkittävä. Päätöslauselmassa 2279 (2019) yleiskokous antaa erillisiä suosituksia Venäjälle, Moldovalle, Azerbaidžanille, Tanskalle, Britannialle, Ruotsille ja Baltian maille ja toteaa, että rahanpesua torjuvassa valvonnassa on vakavia puutteita varsinkin vastuunjakoon liittyen, kun vastakkain ovat kansallinen valvontaelin ja ylikansalliset pankkikonsernit. Hallinnollisen korruption kitkemiseksi kaikkien jäsenmaiden tulisi tutkia perusteellisesti ilmi tulleet tapaukset ja varmistaa, että valvontaviranomaisten toiminta perustuu kansainvälisiin standardeihin ja että niillä on riittävät resurssit. Euroopan neuvoston rahanpesuun puuttuvan elimen Moneyvalin ja korruptionvastaisen elimen Grecon suosituksia tulee implementoida. EU:n tulee varmistaa, että sen rahanpesua koskeva 5. direktiivi implementoidaan jäsenmaissa ja että pankkien valvonta toimii. Lisäksi finanssialan ilmiäntajien suojelu tulee taata. Suosituksessa 2154 (2019) ministerikomitea saa kehotuksen priorisoida järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä varmistaa Moneyvalin ja Grecon rahoitus ja vahvistaa yhteistyötä EU:n, YK:n ja OECD:n kanssa.

Daphne Caruana Galizia oli Maltan johtavia tutkivia journalisteja, ja hän oli paljastanut monia poliitikkoja koskevia korruptioskandaaleja ennen kuin hänet murhattiin lokakuussa 2017. Raportissa *Daphne Caruana Galizian murha ja oikeusvaltioperiaate Maltalla ja muualla: koko totuus julki* (dok. 14906) todetaan, että Caruana Galizia oli vastaanottanut uhkauksia ennen kuolemaansa ja häntä kohtaan oli nostettu useita kunnianloukkaussyytteitä. Vaikka murhasta epäillyt ovat vangittuina, on murhan tutkinta edennyt hitaasti. Syytteitä ei ole vielä nostettu, ja maan lakien mukaan vangit pääsevät kohta vapaiksi takuista vastaan. Raportissa viitataan epäilyihin siitä, että valtiotalta olisi yrittänyt puuttua tutkintaan. Siksi toimittajien turvallisuutta tukevalle Euroopan neuvoston alustalle (engl. Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists) tuli asiasta selvityspyyntö. Raportin alussa käydään läpi Maltan valtiorakennetta ja viitataan Venetsian toimikunnan lausuntoon, jonka mukaan valta keskittyy maassa liikaa pääministerille. Myös Greco on ollut huolissaan oikeusvaltioperiaatteen tilasta Maltalla. Raportin mukaan asiassa tarvitaan

riippumaton julkinen tutkinta. Maltan valtuuskunnan jäsen jätti raporttiin eriävän mielipiteen viitaten siihen, että raportti ylittää mandaattinsa. Päätöslauselmassa 2293 (2019) viitataan useisiin Maltan valtionhallinnon vallanjakoa koskeviin ongelmakohtiin, jotka heikentävät oikeusvaltion toimivuutta ja ovat siten johtaneet useisiin korruptioskandaaleihin. Ongelmia on pääministeritasolla asti. Samalla poliitikkojen korruptiota tutkineen Caruana Galizian murhan tutkinta on pahasti kesken eikä skandaaleihin liittyviä henkilöitä ole viety oikeuden eteen. Siksi Maltan tulee viipymättä implementoida Venetsian toimikunnan ja Grecon suositukset ja sitoutua rakenneuudistukseen, puuttua rankaisemattomuuden kulttuuriin ja varmistaa, että Caruana Galizian murha tutkitaan kunnolla. Epäillyt tulee saattaa oikeuden eteen.

4.4 Vihapuheen ja väkivallan kitkeminen

Vihapuheelle ei ole olemassa kansainvälistä määritelmää, mutta se tarkoittaa ilmaisuja, joilla levitetään vihamielisyyttä, yllytetään ja edistetään vihaa, väkivaltaa tai syrjintää tiettyjä ihmisiä kohtaan. Vihapuhe on suuri uhka demokratialle, oikeusvaltioperiaatteelle ja ihmisoikeuksille, sillä se voi johtaa väkivaltaan ja konflikteihin, jotka horjuttavat kokonaisia yhteiskuntia. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt useita vihaa ja väkivaltaa koskevia raportteja, joissa asiaa on katsottu niin naisten, lasten, maahanmuuttajien kuin vammaisten näkökulmasta.

Vihapuhe on lisääntynyt Euroopassa, kun teknologiakehityksen myötä kansallismieliset ja muukalaisvihamieliset liikkeet saavat viestinsä kuuluviin entistä helpommin. Raportissa *Poliittisten johtajien rooli ja vastuu vihapuheen ja suvaitsemattomuuden torjunnassa* (dok. 14845) todetaan, että poliitikot voivat olla sekä vihapuheen kohteita että tuottajia. Heidän vastuullaan on kuitenkin toimia sananvapauden sallimien rajojen puitteissa. Päätöslauselmassa 2275 (2019) yleiskokous kehottaa jäsenmaita sitoutumaan ihmisoikeusperiaatteisiin, vahvistamaan itsesääntelymekanismeja sekä asettamaan lainsäädännöllisiä rajoituksia ja sanktioita. Jäsenmaiden tulee seurata tilanteen kehittymistä, implementoida rasismien vastaisen komitean ECRIn suositus nro 15 ja edellyttää vastuullisuutta medialta ja sosiaalisen median alustoilta. Parlamenteissa voisi järjestää aiheeseen liittyvää koulutusta ja vahvistaa säännöstöjä. ECRIn 25-vuotisjuhlavuosi antaa aiheelle näkyvyyttä.

Rasistiset ja vihamieliset solvaukset ja hokemat ovat valitettavan yleisiä myös urheilussa. Asia koskee niin yleisöä, urheilijoita, tuomareita kuin valmentajiaakin. Vihapuheen eri muotoja urheilumaailmassa tutkivassa raportissa *Vihapuheen ja vihamielisten tekojen poistaminen urheilusta* (dok. 14842) muistutetaan, että sanallisesta herjasta seuraava askel on fyysinen väkivalta. Lisäksi käydään läpi Euroopan neuvoston normeja, sopimuksia ja projekteja. Raportin valmistelussa lähetettiin kysely jäsenmaiden olympiakomiteoihin. Vain viisi maata, mukaan lukien Suomi, vastasi siihen. Suomen toiminta nostetaan raportissa esiin hyvänä esimerkkinä. Päätöslauselmassa 2276 (2019) painotetaan, että urheilua tulisi käyttää hyvien arvojen, kuten reilun pelin ja suvaitsevaisuuden, edistämiseksi. Siksi rasismiin ja vihamieliseen kielenkäyttöön liittyvää tutkimusta tulisi lisätä ja jäsenmaiden vihapuheen torjumiseen pyrkivät strategiat tulisi implementoida myös urheilupiireihin. Yhteistyötä tulisi lisätä urheilukerhojen kanssa, ja ilmoitus- ja rangaistusmekanismeihin tulisi panostaa. Urheilujärjestöjen tulee ottaa tasa-arvo ja syrjimättömyys osaksi ohjelmiaan ja ottaa urheilijat mukaan tähän. Urheilu ei ole pelkkää kilpailua vaan myös yhteisöllisyyden lähde.

Naisiin kohdistuva väkivalta on maailmalla laajimmin esiintyvä ihmisoikeusrikos. Vuonna 2014 voimaan tullut Istanbulin sopimus on Euroopan ensimmäinen oikeudellisesti sitova sopimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Sen myötä jäsenmailla on velvollisuus ennaltaehkäistä ja poistaa väkivaltaa, pidättäytyä väkivallasta sekä suojella uhreja. Suomessa 1.8.2015 voimaan astunut sopimus koskee myös turvapaikanhakijoita, pakkoavioliittoja ja naisten ympärileikkauksia. 34 jäsenmaata on ratifoinut sopimuksen ja 12 on allekirjoittanut sen, ml. EU. Raportissa *Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva Istanbulin sopimus: saavutukset ja haasteet* (dok. 14908) tarkastellaan sopimuksen saavutuksia viidessä vuodessa. Se on auttanut lisäämään tietoisuutta mutta on myös ollut lisääntyneen kritiikin kohteena. On väitetty, että sopimus vastustaa perinteisiä perhearvoja ja edistää sukupuolineutraalia avioliittoa. Syytöksiä voidaan pitää osana maailmalla

lisääntyntä vastustusta naisten oikeuksia kohtaan. Päätöslauselmassa 2289 (2019) kaikkia jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan sopimus ja panemaan se täytäntöön ja tekemään yhteistyötä sopimuksen valvontamekanismi GREVIOn kanssa ja noudattamaan sen antamia suosituksia sekä aktiivisesti puolustamaan ja edistämään sopimuksen sisältöä. Yleiskokous kehottaa EU:ta kiirehtimään sopimukseen liittymistä. Lisäksi sen mukaan parlamenteilla on tärkeä rooli sopimuksen implementoinnin valvomisessa, jota täytyy vahvistaa lisäämällä parlamentaarikoiden tietoisuutta ja osaamista sopimukseen liittyen. Myös instituutioiden välistä yhteistyötä pitää lisätä. Yleiskokous aikoo lisätä omaa aktiivisuuttaan sopimuksen tukemiseksi.

Gynekologisesta ja synnytysväkivallasta puhutaan, kun esimerkiksi synnytysasentoa koskevat päätökset, välilihan leikkaukset ja keisarileikkaukset tehdään ilman naisen suostumusta tai ilmoittamatta niiden mahdollisista vaikutuksista tai seurauksista. Tabuna pidetystä aiheesta kampanjoitiin vuonna 2019 ympäri Eurooppaa. Suomessa kampanja kulki nimellä #minämyössynnyttäjänä. Aihetta käsittelevän raportin mukaan *synnytys- ja gynekologista väkivaltaa* (dok. 14965) torjutaan muuttamalla toimintatapoja sairaaloissa ja terveysasemilla WHO:n suositusten mukaisesti. Kiireellisiä ja odottamattomia tilanteita tulee usein synnytyksessä, mutta naisilla on oikeus tulla kuulluiksi ja kohdatuiksi inhimillisesti. Päätöslauselmassa 2306 (2019) todetaan, että lääkintähenkilökunnalle tulee tarjota riittävää koulutusta ja tukea väkivallan tiedostamiseksi. Jäsenmaiden tulisi estää ongelma puuttamalla terveyspalvelujen saatavuuteen liittyvään syrjintään, varmistamalla ihmisoikeuksien toteutuminen hoitosuhteissa, keräämällä dataa synnytysväkivallasta, edistämällä hyviä käytäntöjä, varmistamalla riittävä rahoitus ja lainsäädännöllinen taso sekä lisäämällä tietoutta aiheesta. Asiasta tulisi käydä keskustelua myös parlamenteissa.

Raportti *Lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen: EN:n kontribuutio kestävän kehityksen tavoitteille* (dok. 14894) jatkaa yleiskokouksen kertomusvuonna hyväksymiä YK:n kestävän kehityksen (Agenda 2030) tavoitteita tukevien päätöslauselmien sarjaa. Tavoite 16.2 koskee kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettamista. Koska kaikki maat ovat sitoutuneet näihin tavoitteisiin, olisi tärkeää varmistaa, että ne ovat kansallisia prioriteetteja. Päätöslauselman 2294 (2019) mukaan tämä edellyttää riittäviä resursseja, panostusta terveys- ja sosiaalipalveluihin ja etenkin uhrien auttamiseen. Lisäksi tulee panostaa koulutukseen, palvelujen saatavuuteen ja laatuun, laatia kansallinen toimintaohjelma ongelman kitkemiseksi sekä implementoida Euroopan neuvoston asiaa koskevat sopimukset, esimerkiksi Lanzaroten sopimus. Parlamenttien tulee valvoa hallitusten toimintaa aiasassa. Lisäksi Euroopan neuvosto ja jäsenmaat voisivat tukea Brasilian, Sierra Leonen ja Sveitsin laatimaa väkivallattomuutta edistävää tiekarttaa. Tavoitteen saavuttamiseksi ministerikomitean tulee suosituksen 2159 (2019) mukaisesti pitää lapsiin kohdistuvan väkivallan kitkeminen korkealla agendalla ja tehdä yhteistyötä YK:n kanssa asian edistämiseksi.

Samaa aihetta sivuavassa raportissa *Maahanmuuttajalapsiin kohdistuvan hyväksikäytön ja väkivallan kitkeminen* (dok. 14905) todetaan, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevat maahanmuuttajalapset joutuvat helposti väkivallan uhreiksi matkalla turvalliseen maahan mutta myös kohdemaassa. Tämä johtuu yleensä kohdemaan huonosta sääntelystä ja valvonnasta tai suljettujen laitosten huonoista olosuhteista. Laittomasti maahan pyrkivä alaikäinen on helppo uhri seksuaaliselle väkivallalle ja ihmiskaupalle. Nämä lapset saattavat myös karkotuksen pelossa suostua työorjiksi tai seksityöläisiksi. EN:n jäsenmaat tarvitsevat yhteisen strategian maahanmuuttajalapsiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi. Päätöslauselmassa 2295 (2019) muistutetaan, että lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa jäsenmaita suojelemaan yksin tulleita tai vanhemmistaan eroon joutuneita lapsia. Lapsen edun pitää olla päätöksenteon keskiössä. EU:n maahanmuuttopolitiikkaa tulisi kehittää laillisen ja turvallisen maahanmuuton mahdollistamiseksi. Perheenyhdistämissäntöjä tulee tulkita lapsen edun mukaisesti, ja lasten pitämistä suljetuissa laitoksissa tulee välttää. Lapsia koskevien turvapaikkamenettelysääntöjen tulisi olla osa lainsäädäntöä. EN ja EU voisivat harkita yhtenäistä rekisteriä yksin tulleista maahanmuuttajalapsista. Suosituksessa 2160 (2019) ministerikomiteaa kehoitetaan viipymättä laatimaan ohjeet huoltajuudesta ja iän määrittelyä koskevista proseduureista ja pohtimaan eurooppalaisten standardien kehittämistä Eurooppaan yksin tulleille siirtolaislapsille.

Myös pakkokeinot ovat väkivallan muoto. *Pakkokeinojen käytön lopettaminen mielenterveystyössä: tarve ihmisoikeuslähtöiselle lähtökohdalle* (dok. 14895) -nimisessä raportissa todetaan, että pakkokeinojen kielteisistä vaikutuksista mielenterveyspotilaisiin on paljon näyttöä. Silti vastentahtoinen hoito sisältyy mielenterveystyöhön kaikissa Euroopan neuvoston jäsenmaissa ja on jopa lisääntymään päin. Syynä on usein pelko siitä, että potilas aiheuttaa itselleen tai muille vahinkoa. Päätöslauselmassa 2291 (2019) jäsenmaita kehoitetaan järjestämään terveydenhuoltopalvelunsa niin, että potilaat uskaltavat hakeutua hoitoon ilman pelkoa autonomiansa menettämisestä. YK:n vammaissopimuksen mukaisten ihmisoikeuslähtöisten mielenterveyspalveluiden kehittämiseksi jäsenmaiden tulisi vähitellen luopua pakkokeinoista ja panostaa vaihtoehtoisiin menetelmiin. Tämä edellyttää käytäntöjen ja työkalujen kehittämistä, ennalta ehkäisevää hoitoa, stereotyyppien purkamista ja varhaista puuttumista. Hoidon lisäksi mielenterveyspotilaille tulee myös taata riittävä taloudellinen ja sosiaalinen tuki. Suosituksessa 2158 (2019) ministerikomiteaa kehoitetaan ottamaan huomioon vammaissopimuksen myötä syntynyt uudenlainen ajattelutapa, kannustamaan bioetiikkakomiteaa tutkimaan vammaispalveluiden hyviä käytäntöjä sekä saamaan aikaan toinen lisäpöytäkirja biolääketiedettä koskevaan yleissopimukseen.

4.5 Tasa-arvo ja syrjimättömyys

Sukupuolten tasa-arvo on edellytys ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian toteutumiselle. Koko 70-vuotisen historiansa ajan Euroopan neuvosto on edistänyt sukupuolten välistä tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. Edistystä onkin tapahtunut monella saralla. Viime vuosien aikana etenkin sukupuolten välisissä tasa-arvokysymyksissä on kuitenkin tapahtunut taantumaa, ja yleiskokous esittää kertomusvuonna hyväksytyissä päätöksissään toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Syrjimättömyysperiaate on olennainen osa ihmisoikeussopimusta. Sosiaalinen peruskirja laajentaa periaatteen koskemaan muun muassa työelämää, terveydenhuoltoa, asumista ja opiskelua. Raportissa *Tavoitteena kunnianhimoinen agenda tasa-arvolle EN:ssä* (dok. 14907) harmitellaan, että naisten ja tyttöjen oikeuksiin kohdistuu tällä hetkellä vastustusta monessa maassa ja suojelutasoa on laskettu. Tasa-arvoagenda tarvitsee kiireellisesti uuden momentumin. Päätöslauselmassa 2290 (2019) yleiskokous muistuttaa jäsenmaita näiden jäsenvelvoitteista ja kehottaa hallituksia panostamaan seksismiin, stereotyyppien ja perheväkivallan kitkemiseen, edistämään naisten poliittista osallistumista, vahvistamaan naisten taloudellisia mahdollisuuksia, varmistamaan lakien toteutumisen ja pääsyn terveydenhuoltoon sekä ottamaan huomioon siirtolaisnaiset. Euroopan neuvoston tasa-arvostrategian 2018–2023 mukaisesti ministerikomitean tulee suositusten 2157 (2019) mukaan lisätä sukupuolten tasa-arvoa tukevia aktiviteetteja, nimittää tasa-arvoraporttoija, ottaa huomioon sukupuolitasapaino nimityksissä, hyväksyä seksististä kieltä koskevat ohjeet ja varmistaa, että jäsenmaat ratifioivat asiaa koskevat yleissopimukset ja noudattavat niitä.

#metoo-kampanja on avannut keskustelua seksismistä ja seksuaalisesta häirinnästä politiikassa ja parlamenteissa. Tästä on näyttöä esimerkiksi parlamenttienvälisen liiton IPU:n ja yleiskokouksen asiaa koskevassa tutkimuksessa. Yleiskokouksen #NotInMyParliament-kampanja on ollut näkyvästi esillä kertomusvuoden aikana. Raportissa *Seksismistä ja seksuaalisesta häirinnästä vapaiden parlamenttien edistäminen* (dok. 14843) huomautetaan, että väkivalta koskee sekä miehiä että naisia mutta naisilla se liittyy useimmiten sukupuoleen. Raportissa tutkitaan tilannetta kansallisesti sekä Euroopan neuvostossa että Euroopan parlamentissa ja todetaan, että nyt on hyvä hetki muutokselle. Päätöslauselman 2274 (2019) mukaan muutos edellyttää tietoisuuden lisäämistä sekä toimivia työkaluja ja menettelytapoja ongelmien torjumiseksi. Parlamenttien tulee päivittää käyttäytymissääntöjään kaikenlaisen häirinnän kieltämiseksi ja sanktioimiseksi. Lisäksi tulee luopua parlamentaarikoita koskevista rikosoikeudellisista immuniteettisäännöistä, perustaa valitusmekanismeja ja henkisen tuen palveluita sekä laatia aiheesta tutkimuksia. Myös Euroopan neuvoston tulisi tutkia omia toimintamallejaan. Sääntökomitean tulisi pohtia sääntömuutosta päätöslauselman suositusten mukaisesti. Parlamenttien tulisi näyttää esimerkkiä ja puuttua omissa toiminnassaan esiintyvään seksismiin ja häirintään. Suosituksessa 2152 (2019) myös ministerikomitealta perätään toimia asiassa.

Raportissa *Sperman ja oosyyttien nimetön luovuttaminen: tasapainoilu vanhempien, luovuttajien ja lasten oikeuksien välillä* (dok. 14835) punnitaan keinohedelmöityksestä syntyneen lapsen oikeutta saada tietää taustansa sekä sukusoluluovuttajan oikeutta pysyä nimettömänä. Monessa maassa, myös Suomessa, nimettömyydestä on luovuttu. Myös kansainvälinen oikeus tukee tätä tulkintaa. Nimettömyyden poistamista tukee esimerkiksi oikeus tuntea oma terveystausta mutta myös oma identiteetti. Nykypäivänä maallikot voivat myös itse selvittää geeniperimänsä. Siksi olisi hyvä aika luopua anonymitteetista. Suosituksessa 2156 (2019) jäsenmaita kehoitetaan luopumaan keinohedelmöityksessä käytetyn sukusoluluovuttajan anonymitteetistä. Tällä ei kuitenkaan saa olla oikeudellisia seurauksia luovuttajalle, huoltajuuksivaatimuksia jne. Lisäksi tietojen jakamiseksi Euroopan neuvoston jäsenmaissa tulisi perustaa luovuttajarekisteri. Suosituksen mukaan nimettömyyttä ei tule poistaa takautuvasti ja sukusolujen luovuttamisen tulee jatkossakin perustua vapaaehtoisuuteen ja auttamisen haluun.

Oikeus työntekoon on perusoikeus, mutta työmarkkinoilla esiintyy edelleen paljon syrjintää. Raportissa *Syrjintä työn saatavuudessa* (dok. 14666) korostetaan, että pätkätöiden ja projektiluontoisten töiden lisääntyessä myös työvoiman syrjintämuodot ovat lisääntyneet. Tilanne vahingoittaa niin yksilöä kuin yhteiskuntaa ja taloutta. Siksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2257 (2019) pyrkimään yleisen syrjinnän poistamiseen mutta myös kohdistamaan toimenpiteitä suoraan työnantajiin ja keräämään tietoa ongelmasta. Samalla tulisi varmistaa, että työlainsäädäntö on ajan tasalla, sekä panostaa syrjittyjen ihmisryhmien työllistämiseen. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä, jotta myös työnantajat poistaisivat rekrytointiprosesseissaan olevia syrjiviä käytäntöjä. Myös rekrytointeissa käytettävän tekoälyn sisältämiin syrjiviin algoritmeihin tulee puuttua.

Raportissa *Vammaismyönteisen työvoiman puolesta* (dok. 14665) muistutetaan, että vammaiset kohtaavat monia esteitä työelämässä, kuten syrjintää, leimaantumista, esteettömyyden ja ymmärryksen puutetta sekä asenteellisuutta. Vammaisten työllisyystilanteesta on vaikea saada luotettavaa dataa jäsenmaissa, mutta se ei ole oikealla tasolla. Päätöslauselmassa 2258 (2019) todetaan, että viime vuosien edistyksistä huolimatta jäsenmaiden tulee lisätä toimenpiteitä vammaisten työllistymisen esteiden poistamiseksi. Se edellyttää parannuksia koulutukseen, innovaatioita, suojeltujen työpaikkojen luomista, muutoksia työkuultuuriin ja sanktioita sääntöjen rikkojille. Lisäksi vammaisten tuoma lisäarvo tulisi nähdä voimavarana. Jäsenmaiden tulisi laatia kansallinen vammaisuunnitelma ja varmistaa riittävät resurssit sen implementoimiseksi. Lisäksi tulee varmistaa, että vammaislainsäädäntö on päivitetty, taata esteettömyys sekä kaikkien oikeus koulutukseen, myös muita vammaisia tukevia toimenpiteitä tarvitaan. Parlamenttien pitää varmistaa omien rakennuksiensa esteettömyys, ja vammaisia tukeville kansalaisjärjestöille tulee myöntää riittäviä tukia.

4.6 Maahanmuutto ja pakolaisuus

Maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen liittyy paljon ihmisoikeusongelmia, joita on käsitelty yleiskokouksen istunnoissa kertomusvuoden aikana. Pakolaisuuden taustalla on usein monia syitä, mutta valtioilla on kansainvälisen oikeuden mukainen velvollisuus tarjota turvapaikkaa sitä tarvitseville, kunhan tietyt edellytykset täyttyvät. Yleiskokous on pitkään kehottanut Euroopan maita omaksumaansa inhimillisemmän lähtökohdan pakolaisuutta kohtaan. Se kannattaa niin nykytilanteessa kuin tulevaisuudessakin.

Jo kahdeksan vuotta kestäneen Syyrian konfliktin aikana yleiskokous on hyväksynyt useita maata koskevia päätöslauselmia. Huoli maan humanitaarisesta tilanteesta on suuri, ja maasta on raportoitu vakavia ihmisoikeusloukkauksia. Sodan sääntöjä on rikottu räikeästi hyökkäämällä siviilikohteisiin, ja noin 400 000 ihmistä on kuollut. Puolet Syyrian kansalaisista on jättänyt kotinsa tai paennut ulkomaille. Raportissa *Syyrian tilanne: mahdollisuuksia poliittiselle ratkaisulle?* (dok. 14889) korostetaan, että tilanne on lisännyt jännitteitä myös naapurimaissa. Monimutkaisessa konfliktissa on monta osapuolta, muun muassa Venäjällä, Turkilla ja USA:lla on omat intressinsä. Lisäksi lukuisat rauhanneuvotteluyritykset ovat kariutuneet. Päätöslauselmassa 2298 (2019) vedotaan kansainväliseen yhteisöön ja toivotaan tukea YK:n erityisedustajalle, joka YK:n turvaneuvoston päätöksen perusteella ehdottaa perustuslaillista komiteaa vakauden saavuttamiseksi.

Venetsian toimikunta voisi auttaa prosessissa. Samalla tulitauko tulisi varmistaa koko alueella ja osapuolten tulisi sitoutua rauhaa edistävään tiekarttaan. Osa maan alueista on saatu takaisin hallintaan, mutta siviilit pitää ottaa paremmin huomioon kaikissa operaatioissa. Lisäksi maasta lähteneet vierastaistelijat tulisi palauttaa ja saattaa oikeuden eteen. Päätöslauselman mukaan tilanteen eskaloitumista tulee välttää. Kaikkien tulisi osallistua sovintoprosessiin, ja kansainvälisen rikostuomioistuimen tulisi tutkia Syyrian tilannetta. Yleiskokous tukee YK:n tavoitetta löytää poliittinen ratkaisu, jolla lopetetaan kärsimys ja saavutetaan rauha.

Kreikan saaret ovat Eurooppaan tulevien pakolaisten pääsaapumisväylä. Raportissa *Maahanmuuttajien ja pakolaisten tilanne Kreikan saarilla: lisää toimia tarvitaan* (dok. 14837) todetaan, että kymmenen vuoden aikana tuhansia pakolaisia on hukkunut Välimeren ja kymmeniätuhansia elää pakolaishuoneissa Kreikassa. YK:n, EN:n ja EU:n asettamista velvoitteista ja EU-rahoituksesta huolimatta Kreikan pakolaishuoneissa esiintyy suuria ongelmia, kuten tilanahautta, epäinhimillisiä elinoloja, perusturvallisuuden puutetta, viiveitä turvapaikkahakemusten käsittelyajoissa, sekä näistä syistä johtuvaa stressiä ja mielenterveysongelmia. Päätöslauselmassa 2280 (2019) Kreikan hallitusta kehoitetaan parantamaan pakolaisten elinolosuhteita muun muassa Lesboksen, Samoksen ja Chioksen vastaanottokeskuksissa ja lieventämään mantereelle siirtymisen ehtoja ilman, että se vaikuttaa käsittelyprosessiin. Kreikan tulee varmistaa rekisteröintiprosessin toimivuus, alaikäisten ja naisten suojeleminen sekä torjua ihmiskauppaa, ja Turkin tulee kunnioittaa Kreikka–Turkki-sopimusta ja EU–Turkki-lausuntoa ja varmistaa, että ihmiskauppiat joutuvat vastuuseen teoistaan. EU:n tulee tukea Kreikkaa EU:n ulkorajojen suojelemisessa parhaalla mahdollisella tavalla ja inhimillisyyttä noudattaen. EU:n tulee myös perustaa uusi uudelleensijoittamisohjelma Kreikan taakan helpottamiseksi. Turkki tarvitsee tukea omien sitoumuksiensa noudattamisessa. Ministerikomitean tulisi suosituksen 2255 (2019) mukaan pyytää Kreikkaa ja Turkkiä noudattamaan kahdenvälistä sopimustaan. Ihmiskauppasopimuksen ja Lanzaroten sopimuksen valvontakomiteoiden tulisi tehdä yhteistyötä maiden kanssa. EU–Turkki-sopimuksen ihmisoikeusseurauksia tulee arvioida uudelleen. Turkin edustaja esitti raporttiin eriyvän mielipiteen, joka koski Turkki–EU-sopimuksen implementointia.

Lokakuun istunnon yhteydessä käytiin kiireellinen keskustelu aiheesta *Ihmishenkien pelastaminen Välimerellä: tarvitaan pikaisia toimia* (dok. 14971). Sen yhteydessä hyväksytyssä päätöslauselmassa 2305 (2019) todetaan, että valtioilla on velvollisuus estää ihmisten hukkuminen Välimerellä. Tämä velvollisuus ja kunnioitus ihmishenkeä kohtaan tulisi pystyä asettamaan poliittisten ja muiden näkökohtien yläpuolelle. Samalla pitää välttää kaikenlaiset maahantuloa estävät toimet ja ottaa huomioon haavoittuvat ryhmät. EU myös tarvitsee uuden pelastusmission. Ihmiskauppaa tulee torjua, palautuskieltoa noudattaa ja ihmisoikeuksia kunnioittaa. Myös kansalaisjärjestöillä tulee olla oikeus auttaa merihätään joutuneita ja tuoda pelastuneet maihin. Lisäksi EU:n tulee uudistaa Dublin-säännöstöä viipymättä, kuitenkin ulkoistamatta turvapaikanhakuprosessia.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen neljännen lisäpöytäkirjan 4 artikla kieltää ulkomaalaisten kollektiivisen karkottamisen. YK:n pakolaissopimus kieltää palautukset maahan, jossa on olemassa riski, että henkilö joutuu kidutetuksi tai väkivallan uhriksi. Raportissa *Maahantulon estämistä koskevat käytännöt EN:n jäsenmaissa* (dok. 14909) käsitellään jäsenmaiden käyttämää oikeudellisesti harmaalla alueella olevaa ”push-back”-menetelmää eli automaattista palautusta. Käytännöllä pyritään estämään ihmisten mahdollisuus hakea turvapaikkaa. Raportissa tutkitaan tarkemmin push-back-tapauksia EU-maista EU:n ulkopuolisiin maihin, EU:sta EN-maihin, EN-maista EU:n ulkopuolisiin maihin ja EU-maiden välillä. Päätöslauselmassa 2299 (2019) jäsenmaita kehoitetaan noudattamaan kansainvälisiä velvoitteitaan ja kohtelevaan turvapaikanhakijoita inhimillisesti. Jäsenmaiden tulee luopua pakolaisten oikeuksia polkevista menetelmistä, panostaa raja-alueiden toiminnan laadunvalvontaan, lisätä poliisien koulutusta sekä varmistaa, että rajalla on saatavilla riittävästi tukipalveluja ja tietoa monilla kielillä. Turvapaikanhakijoita auttavien järjestöjen toimintaa tulee kunnioittaa. Ministerikomitean tulisi suosituksen 2161 (2019) mukaan kehottaa jäsenmaita estämään

”push-back”-menetelmiä ja luopumaan sellaisista naapurimaiden kanssa tehdyistä sopimuksista, jotka vaarantavat turvapaikanhakijoiden oikeuksia. Lisäksi tulisi kehittää inhimillisiä palauttamiskeinoja, puuttua maahanmuuton juurisyihin ja selvittää väärinkäytökset.

Raportissa *Kehitysapu: työkalu maahanmuuttokriisien ehkäisemiseksi* (dok. 14830) todetaan, että suurin osa maailman pakolaisista on maansisäisiä pakolaisia ja syyt pakolaisuuteen liittyvät maiden sisäisiin ongelmiin, joiden taustalla on usein köyhyys, ilmastonmuutos, luonnonvarojen niukkuus, korruptio ja epätasa-arvo. Auttamalla näitä maita voidaan ennaltaehkäistä kriisien syntymistä ja näin vähentää pakolaisuutta. Kehitysapu itsessään ei kuitenkaan ole ratkaisu, vaan se vaatii ponnisteluja myös kohdemaalta. Ne tarvitsevat tukea yhteiskuntiansa kehittämisessä, mikä edellyttää muun muassa poikkihallinnollista yhteistyötä kohdemaassa. Päätöslauselman 2268 (2019) mukaan jäsenmaiden tulisi lisätä kehitysapua ja kohdistaa rahoitusta pitkäaikaisempiin hankkeisiin eikä sitoa tukea omiin taloushyötyihin. Lisäksi pitäisi pystyä reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Myös ilmastonmuutoksen torjuntaan pitää panostaa.

Satoja miljoonia ihmisiä joutuu jättämään kotinsa ilmastonmuutoksen kiihtyessä. Ilmastopakolainen-terminä ei tunneta kansainvälisessä oikeudessa, ja sen määrittelemine on hankalaa, koska pakolaisuus perustuu muihin kriteereihin. Laajassa raportissa *Tarve ”ilmastopakolaisten” oikeudelliselle asemalle* (dok. 14955) tutkitaan, miten nykyistä kansainvälistä normistoa voisi hyödyntää ja kehittää ilmastosiirtolaisia koskevan oikeudellisen tyhjiön täyttämiseksi. Raportissa viitataan Afrikan unionin laatimaan Kampala-sopimukseen, jonka mukaan ilmastosiirtolaisia voi käsitellä sisäisinä evakkoina, joita tulisi auttaa suojeluperiaatteen mukaisesti. Jäsenmaiden tulisi päätöslauselman 2307 (2019) mukaan hyväksyä myös siirtolaisuus osaksi ilmastonmuutokseen sopeutumista. Se edellyttää YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia toimia, kuten paikallisyhteisöjen ilmastonmuutosta koskevan sietokyvyn nostamista. Lisäksi pitää nostaa valmiutta reagoida ja kestää luonnonkatastrofeja kansallisella tasolla sekä vahvistaa koordinaatiota, sovitte- luita ja resursointia. Teollisuusmailla on erityisen suuri vastuu auttaa tilanteissa, joissa ihmiset joutuvat jättämään kotinsa ilmastonmuutoksesta johtuvien tilanteiden seurauksena.

Raportissa *Itä-Euroopasta tuleva työperäinen maahanmuutto ja sen vaikutukset lähtömaiden sosiaalis-demograafisiin prosesseihin* (dok. 14956) todetaan, että Ukrainasta, Romaniasta, Bulgariasta, Moldovasta ja Puolasta on lähtenyt miljoonia ihmisiä töihin muualle Eurooppaan. Tämä saattaa hyödyttää lähtömaita ja niiden asukkaita, mutta se vaikuttaa kielteisesti myös maiden demografiseen kehitykseen, kun jäljelle jää lähinnä vanhuksia ja lapsia. Itä-Euroopasta tulevan työperäisen maahanmuuton hallitsemiseksi päätöslauselma 2310 (2019) kehottaa jäsenmaita noudattamaan Euroopan sosiaalista peruskirjaa. Lähtömaiden tulisi siksi kehittää omia työmarkkinoitaan, estää salakuljetusta, tukea haavoittuvia ihmisryhmiä, panostaa sosiaalipalveluihin ja huolehtia muualle töihin lähtevien lapsista. Kohdemaiden taas tulee varmistaa työperäisen maahanmuuton lailliset keinot, panostaa kotouttamiseen ja pätevyiden vastaavuuden varmistamiseen.

4.7 Kulttuuri, koulutus, talous ja kestävä kehitys

Kulttuuri ja koulutus ovat merkittävä osa demokraattisia yhteiskuntia, sillä ne vahvistavat sellaisia taitoja ja kykyjä, joita tarvitaan vuoropuhelun ja yhteistyön rakentamiseksi. Yleiskokous onkin vuosien mittaan muistuttanut jäsenmaita siitä, ettei kulttuuria ja koulutusta voi sivuttaa tehokkuutta korostavalla aikakaudella. Myös talous ja kestävä kehitys olivat esillä yleiskokouksen keskusteluissa kertomusvuonna.

Kulttuuri ja perintö ovat osa identiteettiämme ja siksi osa demokratiaa. Kulttuuriperintöä on käsitelty kertomusvuonna kolmessa raportissa. Raportin *Kulttuuriperinnön arvo demokraattisessa yhteiskunnassa* (dok. 14834) perusteella laaditussa päätöslauselmassa 2270 (2019) jäsenmaita haastetaan panostamaan enemmän kulttuuriin ja ymmärtämään, miten kulttuuri vaikuttaa myönteisesti koulutukseen, terveyteen, työelämään, innovaatioihin, sosiaalipalveluihin ja hyvinvointiin. Suosituksessa 2149 (2019) korostetaan, että EN:n ja EU:n tulisi edistää kulttuuria yhteiskunnassa paremmalla koordinaatiolla. Raportissa *Aineettoman kulttuuriperinnön suojeleminen ja lisääminen Euroopassa* (dok. 14832) viitataan ”elävään perintöön” eli

muun muassa tapoihin, osaamiseen ja ilmaisuihin, joita on välitetty sukupolvesta toiseen ja luotu uudelleen yhteisöjen ympäristöä ja historiaa kunnioittaen. Päätöslauselmassa 2269 (2019) jäsenmailta peräänkuulutetaan toimia aineettoman kulttuuriperinnön suojelemiseksi muun muassa lisäämällä ymmärrystä perinnön syntyyn, olemassaoloon ja merkitykseen. Suosituksessa 2148 (2019) ministerikomitea saa kehotuksen varmistaa, että Unescon, EU:n ja EN:n välinen yhteistyö on tehokkaampaa. Raportissa *Juutalaisen kulttuuriperinnön varjeleminen* (dok. 14960) esitetään huoli juutalaisen kulttuuriperinnön tilasta Euroopassa. Päätöslauselmassa 2309 (2019) jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan asiaa koskevat sopimukset, tunnistamaan juutalaisten kulttuurikohteiden erityissuojelun tarpeet ja kulttuurin laajuus. Samalla pitää korostaa kohteiden kasvatuksellinen arvo ja jalkauttaa suojelutyö paikallistasolle. Suosituksen 2165 (2019) mukaan ministerikomitean tulisi laatia ohjeet juutalaisten perintökohteiden suojelusta, edistää kulttuurikasvatusta ja pohtia yhteistyömahdollisuuksia EU:n kanssa.

Raportissa *Koulutus ja kulttuuri: uusia kumppanuuksia henkilökohtaisen kehityksen ja osaamisen tunnistamiseksi* (dok. 14886) harmitellaan, että tehokkuutta korostavan yhteiskunnan seurauksena taideaineet ovat saaneet väistyä muiden aineiden tieltä, vaikka juuri kulttuuria ja luovuutta tukevat aineet kehittävät oppilaiden empatiakykyä ja vahvistavat itsetuntoa. Siksi jäsenmaita kehoitetaan päätöslauselmassa 2283 (2019) sisällyttämään kulttuuria ja luovuutta vahvistavaa osaamista opintosuunnitelmiin. Samalla tulisi kehittää uusia innovatiivisia tapoja opettaa taideaineita, edistää koulujen välisiä kumppanuuksia ja varmistaa, että opetusta tarjotaan kaikille lapsille. EU voisi paremmin hyödyntää taideaineita eurooppalaisen identiteetin edistämiseksi ja luoda maanosan laajuisen työkalun tunnistamaan oppilaiden taideosaamista.

Myös koulujen tulee sopeutua digiaikaan, mutta koulujärjestelmien eroavaisuudet eivät anna mahdollisuuksia selkeisiin ohjeisiin. Tärkeää on kuitenkin julkisten koulujen riittävä resursointi, koulujen autonomia ja akateeminen vapaus sekä opettajien riittävä koulutustaso. Raportin *Koulutuksen rooli digiajassa: "digitaalivista" digikansalaiseksi* (dok. 15000) valmistelun yhteydessä raportoi ja kävi myös Suomessa, ja hän ehdottaa kaikkien jäsenmaiden ottavan esimerkkiä Suomen opetussuunnitelman kirjauksesta siitä, ettei it-osaamista opeteta erillisenä aineena vaan että it-osaaminen on osa kaikkia aineita. Digitaaliset ratkaisut eivät itsessään paranna koulutusjärjestelmää, mutta ne antavat mahdollisuuden uusille oppimisympäristöille. Päätöslauselmassa 2313 (2019) jäsenmaita kehoitetaan varmistamaan it-osaamisen riittävä taso kouluissa, jotta lapset ja nuoret pärjäävät digitaalisen yhteiskunnan asettamien vaatimusten kanssa. Se edellyttää, että digiosaamisen vahvistaminen aloitetaan jo varhaisessa vaiheessa ja että varmistetaan opettajien valmius opettaa itse tekniikkaa ja hyödyntää it:tä osana kaikkea oppimista ja kaikkia aineita. Tarvitaan digitaalisen syrjäytymisen ehkäisemistä, riittäviä resursseja ja koulujen vapautta kehittää omia metodejaan. Suosituksessa 2167 (2019) ministerikomiteaa kehoitetaan edistämään demokraattisen kulttuurin edellyttämää osaamista, lasten oikeuksia digimaailmassa koskevia suuntaviivoja, kumppanuuksia yksityisten toimijoiden ja koulutuslaitosten välillä sekä tutkimaan tekoälyn hyödyntämistä koulutuksessa.

Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankki EBRD perustettiin vuonna 1991 edistämään markkinataloutta ja demokratiaa Keski- ja Itä-Euroopassa. Euroopan neuvosto ja EBRD ovat tehneet yhteistyötä vuodesta 1993, ja yleiskokous on säännöllisesti keskustellut pankin toiminnasta poliittisesta näkökulmasta. Raportissa *Demokratian edistäminen kehittämällä markkinataloutta: toimiiko EBRD-malli?* (dok. 14827) todetaan, ettei ole selvää näyttöä siitä, että markkinatalouteen siirtyminen johtaa demokratiaan, eikä EBRD ole pystynyt selvästi osoittamaan onnistumistaan tässä suhteessa. Kaikista pankin tukemista maista vain Tšekki on pitänyt kehitystasoaan riittävänä luopuakseen investointituesta, vaikka EBRD:n investointikohteiden pitäisi olla määrääkaikaisia. Venäjälle annettava tuki loppui Ukrainan kriisin myötä. Maahanmuuttotilanne taas on lisännyt investointitukia Turkille ja Jordanelle. Päätöslauselmassa 2265 (2019) EBRD saa kehotuksen lisätä toiminnan tuloraportoinnin avoimuutta. Myös kriteereitä maiden tukien lopettamiseksi tulisi selkeyttää, sillä nykyjärjestelmä ei toimi. EBRD:n tulisi lisäksi kehittää yhteistyötä Euroopan neuvoston kehitys pankin kanssa. Yleiskokous jatkaa EBRD:n toiminnan seuranta.

Raportissa *Alustatalouden vaikutukset yhteiskuntaan* (dok. 15001) todetaan, että alustataloudessa syntyneet tilanteet, joissa toimintoja saatetaan siirtää vailla työsopimusta oleville freelancereille tai virtuaali-maailmassa toimiville asiantuntijoille, eivät ole ratkaistavissa nyky-lainsäädännön avulla. Siksi yleiskokous kehottaa päätöslauselmassa 2312 (2019) jäsenmaita päivittämään työlainsäädäntöään niin, että se ottaa huomioon nykyajan uudenlaiset työhön ja työntekoon liittyvät seikat. Lisäksi pitää pohtia, miten lainsäädäntöä voisi soveltaa globaalisti, ja ottaa huomioon alustatalouteen liittyvät riskit ja haasteet, kuten työhyvinvointi, yksityisyydensuoja, verotus, hyväksikäyttö ja syrjintä. Yleiskokous tukee EU:n lainsäädäntösuunnitelmia asiaan liittyen.

Raportissa *Euroopan neuvoston kehityspankki: syrjinnästä vapaan yhteiskunnan rakentamisen puolesta* (dok. 14961) muistutetaan, että vuonna 1956 perustetun Euroopan neuvoston kehityspankin (CEB) alkuperäinen tarkoitus oli tukea pakolaisten ja sisäisten evakkojen tilannetta myöntämällä lainoja jäsenilleen. Sitten CEBin toiminta on laajentunut, ja raportin tarkastelemalla aikavälillä 2015–2018 suurin osa tuista keskittyi finanssikriisin jälkeisiin toimiin. Euroopan neuvoston 47 jäsenmaasta 41 on pankin jäseniä. Ne osallistuvat pankin rahoittamiseen mutta saavat pankilta myös lainaa. Toimialueensa laajuudesta ja pienestä koostaan huolimatta CEB on tuottanut paljon lisäarvoa jäsenilleen tukemalla demokratiakehitystä ja sosiaalisia tarpeita eri tasoilla. Tällä hetkellä priorisoidaan kestävä kehitys, kotouttamista ja ilmastonmuutoksen torjuntaa. Niitä voisi linkittää YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Päätöslauselmassa 2302 (2019) pankkia kiitetään tärkeästä työstä kestävä kehitys, kotouttamista ja ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevien projektien tukemiseksi jäsenmaissa. Toimintaa voisi edelleen kehittää joustavampaan suuntaan, jotta reaktiokyky olisi nopeaa ja sisäiset käytännöt modernimpia. Lisäksi seuraavaa kehityssuunnitelmaa voisi vahvemmin linkittää YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin ja siinä voisi vielä strategisemmin ottaa huomioon jäsenmaiden tukemisen sosiaalis-taloudellisissa haasteissa. Lisäksi päätöslauselmassa annetaan ehdotuksia pankin toiminnan kehittämiseksi myös muilla aloilla.

Suurin osa eurooppalaisista asuu kaupungeissa. Raportissa *Kestävä kaupunkikehitys edistämään sosiaalista osallistumista* (dok. 14887) todetaan, että kaupunkien kehittämisessä tulee ottaa huomioon palvelujen tarve, tilan niukkuus, ympäristön hyvinvointi, viihtyvyys ja elinkeinomahdollisuudet. Tämä edellyttää vahvaa julkista sektoria, joka pystyy yhteistyöhön yksityisten toimijoiden ja kansalaisten kanssa. Päätöslauselmassa 2285 (2019) muistutetaan, että ihmisten pitää olla kaupunkisuunnittelun keskiössä, kestävä kehitys ja ihmisoikeudet tulee ottaa huomioon. Jäsenmaita kehoitetaan kehittämään tätä tukevia sääntöjä, käytäntöjä ja strategioita. Siihen liittyy kaupunkialueen monipuolinen ja tasa-arvoinen hyödyntäminen, kansalaisten osallistaminen, kansainvälinen yhteistyö ja sitoutuminen Agenda 2030:een.

Ympäristöstä huolehtiminen on olennainen osa kestävä kehitystä. Raportissa *Ilmansaasteet: uhka kansanterveydelle Euroopassa* (dok. 14888) muistutetaan, että puhdas ilma on elämän perusehto mutta saasteet eivät tunne rajoja ja ne aiheuttavat jo nyt vakavia kansanterveydellisiä ongelmia. Saasteiden torjunta edellyttää siksi yhteisiä toimia Euroopan tasolla. Päätöslauselmassa 2286 (2019) todetaan, etteivät EU-säännöt ole riittävällä tasolla ja niiden pitäisi olla linjassa WHO:n suositusten kanssa. Myös EU:n ulkopuolisia maita tulisi sitouttaa tähän. Jäsenmaiden tulisi panostaa ilmanlaadun mittaamiseen ja tietoisuuden lisäämiseen. Tarvitaan keinoja puuttua äkillisiin ilmanlaadun heikennyksiin, puhtaita vyöhykkeitä, rajoituksia esimerkiksi dieselautoihin sekä panostuksia varoituskansalaisyhteistyö ja sitoutuminen Agenda 2030:een.

5 Jäsenvelvoitteiden seuranta

Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seuranta on edelleen yleiskokouksen ydintoimintoja. Tämä toistettiin yleiskokouksen kannanotossa vuoden 2018 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä. Yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantamekanismi sai alkunsa 1990-luvun puolessavälissä Tarja Halosen aloitteesta. Seurannan peruslähtökohta on maakohtainen seuranta, jossa pohjana on uuden jäsenmaan antamat lupaukset ja sitoumukset saattaa loppuun sovitut demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteita vahvistavat uudistukset. Mekanismia on vuosien varrella päivitetty.

Kaikki vuoden 1990 jälkeen Euroopan neuvostoon liittyneet jäsenmaat, joita on yhteensä 25, ovat sitoutuneet lainsäädäntö- ja hallinnollisiin uudistuksiin demokratian kehittämiseksi ja ovat olleet seurannan kohteena. Jäsenmaiden sitoumusten ja velvoitteiden seuranta toteutuu monitorointikomiteassa. Osa maista on tässä vaiheessa vapautettu seurannasta (Unkari, Puola, Viro, Latvia, Liettua, Slovenia, Tšekki, Slovakia, Romania, Andorra, Monaco), osa on kevennettyssä jälkiseurannassa (Bulgaria, Montenegro, Pohjois-Makedonia), mutta kymmenen maata on edelleen varsinaisessa monitoroinnissa (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina, Venäjä). Turkkia lukuun ottamatta kyseiset maat ovat olleet Euroopan neuvoston jäseniä vuosikymmeniä, (12–27 vuotta) mutta uudistukset eivät ole edenneet sovitussa aikataulussa. Keskustelut monitorointikomiteassa käydään suljetuin ovin ja asiakirjat jaetaan ainoastaan jäsenille.

Keskustelu monitoroinnin hyödyistä ja tarkoituksenmukaisuudesta on jatkunut pitkään. Monet kohdemaat kokevat tarkkailun olevan epäreilua ja syrjivää. *Monitorointikomitean vuoden 2018 toimintakertomus* (dok. 14792) sisältää yhteenvedon monitoroinnin kohteena olevien maiden demokratian tilasta ja sovitujen lainsäädäntö- ja hallintouudistusten edistymisestä mutta tarkastelee myös monitoroinnin toimintamalleja. Päätöslauselmassa 2261 (2019) korostetaan seurannan merkitystä välttämättömien ja sovitujen demokratiaudistusten läpiviemisen kannalta. Menettelytapojen kehittämistä tulisi kuitenkin jatkaa muun muassa selkiinntämällä työvaiheita ja laatimalla konkreettisia toimenpide-ehdotuksia yhteistyössä kohdemaan kanssa. Maakohtaisten tilanteiden osalta demokratiakehitys ja uudistusten hitaus monitoroinnin kohde-maissa sekä jälkimonitoroinnin kohde-maissa huolestuttaa. Venäjä-raportit eivät ole voineet vierailla Venäjällä. Yleiskokous toteaa, että monitorointiin suostuminen on yhteisesti sovittu jäsenyysehto. Viitaten Puola-raportin fact-finding-matkaan Puolaan keväällä 2019 maan viranomaisia kehoitetaan varmistamaan, että meneillä olevat uudistukset ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisia.

Päätöslauselmassa esitetään muiden kuin komitean työlistalla olevien kohdemaiden määräaikaisraporttien laadinnan uudistamista ja luopumista nykyisestä aakkosjärjestyksen mukaisesta työohjelmasta. Tuorein toimintakertomus sisältää kahden monitoroinnin ulkopuolella olevan jäsenmaan, Islannin ja Italian, määräaikaisraportit. Islannin osalta yleiskokous viittaa maan saavutuksiin ihmisoikeuksien alalla ja toimiin muun muassa korruption torjunnassa ja kehottaa perustamaan kansallisen ihmisoikeusinstituution. Yleiskokous on huolissaan muun muassa Italian korruptiosta, tiukentuneesta suhtautumisesta maahanmuuttoon, rasistisen retoriikan lisääntymisestä ja mediaomistuksen keskittymisestä ja kehottaa varmistamaan medianvapauden.

Perustuslakiasiantuntijoista koostuvan Venetsian toimikunnan vuonna 2016 laatima oikeusvaltioperiaatteen tarkastuslista (engl. rule of law checklist) on monitoroinnin tärkeä työkalu. Sen avulla seurataan oikeusvaltioperiaatteen noudattamista ja arvioidaan yksittäisten valtioiden demokratiatilannetta. Vuonna 2017 yleiskokous hyväksyi muodollisesti kriteerit yleiskokouksen oman seurantamekanismin työkaluksi. Kriteerit koskevat muun muassa laillisuus-, yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysperiaatteita, julkisen vallan väärinkäytön estoa, oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeusvarmuutta eli edellytyksiä kansalaisten luottamukseen sen suhteen, että valtiossa ylläpidetään oikeutta. Yleiskokous kannustaa muita kansainvälisiä järjestöjä ja laajempaa kansalaisyhteiskuntaa hyödyntämään kriteerejä.

Vuonna 2019 monitorointikomitean työlliställä olevista maista yleiskokous ehti tarkastella täysistunnossa neljän maan eli Bulgarian, Moldovan, Pohjois-Makedonian ja Turkin tilannetta. Näiden maiden lisäksi seuraavaksi käsitellään myös Ukrainan ja Venäjän tilanteita.

5.1 Bulgaria

Bulgaria hyväksyttiin Euroopan neuvoston jäseneksi vuonna 1992. Varsinainen monitorointi lakkautettiin 2000, jonka jälkeen maa on ollut jälkimonitoroinnissa. Uusimmassa *raportissa* (dok. 14904) tarkastellaan uudistuksia ja demokratian tilaa erityisesti yleisen lainsäädännön, vaalilain, oikeuslaitoksen toimivuuden, median tilan sekä korruption torjunnan osalta. Bulgaria saa kiitosta edistyksestään oikeusjärjestelmän uudistamisessa, toimenpiteistään korruption kitkemiseksi, vaalilainsäädännön reformissa ja EIT:n tuomioiden ja CPT-suositusten täytäntöönpanossa. Lisäksi panostus romanien koulutukseen on tuottanut tulosta. Uudistukset ovat kuitenkin takkuilleet poliittisten kriisien, kuten helmikuusta asti jatkuneen sosialistisen puolueen parlamenttiboikotin, vuoksi. Siksi yleiskokous päätti päätöslauselmassaan 2296 (2019) jatkaa jälkimonitorointia ja uudelleenarvioida tilanteen kesäkuussa 2020. Siihen mennessä maa on panostettava kestävään ja pysyvään oikeuslaitoksen reformiin ja osoitettava, että vastaperustettu korruption vastainen toimisto pystyy kitkemään korkean tason korruptiota. Lisäksi tarvitaan lakimuutoksia mediaomistajuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi sekä vähemmistöjen ja pakolaisten oikeuksien turvaamiseksi.

5.2 Moldova

Vuodesta 1996 monitoroidun Moldovan uusin *määräaikaisraportti jäsenveloitteiden toteutumisesta ja demokraattisten instituutioiden toimivuudesta* (dok. 14963) keskittyy helmikuun 2019 parlamenttivaalien jälkeiseen poliittiseen kriisiin. Yleiskokouksen johtopäätökset on kirjattu päätöslauselmaan 2308 (2019).

Osana raportin valmistelua Euroopan neuvoston vaalitarkkailijat seurasivat helmikuun parlamenttivaalien toimitusta. Heidän arvionsa mukaan 24.2.2019 uudella vaalitavalla järjestetyt parlamenttivaalit olivat kilpailuhenkiset ja vaalitoimitus sujui yleisesti hyvin, peruseriaatteita kunnioittaen. Vaalit pitää kuitenkin nähdä kontekstissa, jossa kansalaisten luottamus vaaleihin ja demokraattisiin instituutioihin on hyvin alhainen. Lisäksi esiintyi uskottavia väitteitä julkisiin työntekijöihin kohdistuvasta painostuksesta sekä vahvoja merkkejä äänen ostamisesta ja julkisten resurssien väärinkäytöstä. Näiden lisäksi siirtyminen uuteen vaalijärjestelmään aiheutti hämmennystä äänestäjien ja vaalivirkailijoiden keskuudessa. Uudessa sekajärjestelmässä, jossa osa valitaan suhteellisella vaalitavalla ja osa enemmistövaaleilla, ei ole riittäviä takeita estää rikkaiden liikemiesten vaikutusvaltaa yhden edustajan vaalipiireissä. Myös media on poliittisten puolueiden käsissä, mikä vaikutti kielteisesti vaalikeskusteluun.

Vaalien jälkeen Venäjä-myönteinen PSM-puolue ja EU-myönteinen ACUM-vaaliliitto sopivat hallitusohjelmasta suurista eroavaisuuksistaan huolimatta, sillä puolueet halusivat purkaa oligarkkijärjestelmää. Moldovan perustuslakituomioistuin totesi kesäkuussa 2019 tämän oppositiopuolueiden koalitiohallituksen perustuslain vastaiseksi. Venetsian toimikunta totesi päätöksen perusteettomaksi. Yleiskokous harmittelee, että kevään poliittinen kriisi on vaikuttanut kielteisesti maan perustuslakituomioistuimen uskottavuuteen. Oligarkkijärjestelmän purkaminen edellyttää sekä hallinnon että oikeuslaitoksen uudistamista. Uudistuksilla tulee pyrkiä vahvistamaan oikeusjärjestelmän riippumattomuus, joka puolestaan edellyttää meriitteihin perustuvaa rekrytointijärjestelmää tuomioistuimissa sekä kaikissa julkisissa laitoksissa. Maan tulisi jatkaa yhteistyötään Venetsian toimikunnan kanssa näiden uudistusten läpiviemisessä kuten myös vaalilain ja vaalirahoitukseen liittyvän lainsäädännön osalta.

Moldovan parlamentin asettamat komiteat korruptiotapausten ja vuoden 2014 korruptioskandaalin selvittämiseksi saavat kiitosta. Osana korruption torjuntaa Moldovan tulee noudattaa Grecon raportissaan esittämiä suosituksia. Tuomareiden ja syyttäjien koulutukseen on panostettava. Poliittisiin aktivisteihin ja näiden asianajajiin kohdistuvista poliittisiin syihin perustuvista rikossyytteistä on luovuttava. Samalla pitää kit-

keä rahanpesua, mikä on maassa suuri ongelma. Yleiskokous toppuuttelee hallitusta viranomaisten ”puhdistuksissa”, sillä korruptoituneiden henkilöiden poistamisen lisäksi pitää panostaa rakenteiden uudistamiseen.

Kriisin jälkeiset toimet ovat saaneet EU:n ja IMF:n jatkamaan tukiohjelmiaan, mikä tukee hallituksen tavoitteita. Vaalilakiuudistus saa kiitosta. Halukkuus jatkaa 5+2-dialogia tukee rauhanomaista ratkaisua Transnistriassa. Yleiskokous tukee Moldovan alueellista koskemattomuutta ja kehottaa Venäjää vetämään pois sotilasjoukkonsa maan alueelta. Jäsenvelvoitteiden monitorointi jatkuu.

5.3 Pohjois-Makedonia

Pohjois-Makedonia siirtyi jälkimonitorointiin vuonna 2000, jonka jälkeen yleiskokous on arvioinut tilannetta ennen vaaleja vuosina 2016, 2018 ja 2019 sekä useilla fact-finding-vierailuilla. Tuoreimmassa *raportissa* (dok. 14964) tarkastellaan demokratiakehitystä ja oikeusvaltioperiaatteiden toteutumista tasa-arvon, oikeusasiamiesinstituution, turvallisuuspalvelujen sekä median ja kansalaisyhteisön näkökulmasta. Siinä todetaan, että viime vuosien epävakaa sisäpoliittinen tilanne on vaikeuttanut tärkeiden demokratia uudistusten etenemistä. Keväällä 2015 korruptiopaljastukset johtivat poliittiseen kriisiin, presidentin pakoon Unkariin ja virkamieshallitukseen. Väkivaltainen välikohtaus parlamentissa huhtikuussa 2017 oli merkki polarisoituneesta tilanteesta ja etnisten ryhmien välisestä epäluottamuksesta. EU:n tukema ja Pržinin sopimukseen perustuva, vuonna 2018 hyväksytty uudistuspaketti keskittyy oikeuslaitoksen, turvallisuus- ja valvontapalvelujen ja julkishallinnon uudistamiseen sekä korruption kitkemiseen.

Päätöslauselmassa 2304 (2019) yleiskokous antaa maalle kiitosta useista lainsäädäntöuudistuksista ja meillä olevista hankkeista valtiollisten instituutioiden ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi. Panostusta tarvitaan kuitenkin edelleen erityisesti oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseen, vastuuvollisuuden palauttamiseen, mediavapauden varmistamiseen sekä vaalilainsäädännön uudistamiseen. Lisäksi toimia korruption kitkemiseksi ja CPT:n suosittamia toimia vankiloiden ja suljettujen laitosten uudistamiseksi tulisi tehostaa. Medialainsäädännön muutokset ovat tervetulleita, mutta edelleen pitää vahvistaa lainsäädäntöä ja median sääntelyelinten toimintaedellytyksiä. Maa tarvitsee lisää toimia etnisten ryhmien välisten rauhanomaisten suhteiden kehittämiseksi. Vuonna 2018 järjestetyssä kansanäänestyksessä yli 90 % äänestäneistä kannatti Makedonian ja Kreikan sopimusta muuttaa maan nimi Pohjois-Makedonian tasavallaksi. Sopimuksen toivotaan vauhdittavan maan euro-transatlanttisia pyrkimyksiä. Edellä mainitut kehittämistarpeet huomioon ottaen Pohjois-Makedonian jälkimonitorointi jatkuu.

Nimenvaihdos nousi vaaliteemaksi 21.4.2019 järjestetyissä Pohjois-Makedonian presidentinvaaleissa, joissa vaalit voittanut länsimielinen Pendarovski tuki nimiuudistusta. Tarkkailijoiden mukaan vaalikampanjassa ehdokkaat kävivät aitoa poliittista vuoropuhelua. Lisäksi media toimi riippumattomasti ja antoi tilaa kaikille ehdokkaille samoilla periaatteilla. Vaalipäivä oli rauhallinen, ja äänentlaskenta sujui ongelmitta. Pie-nistä teknisistä ongelmista huolimatta vaalitoimitus sujui hyvin, ja äänestäjillä oli vapaus valita erilaisten poliittisten vaihtoehtojen välillä. Kaiken kaikkiaan tarkkailijoiden arvio vaaleista oli varovaisen myönteinen. Vaalilainsäädäntöä pitää kuitenkin edelleen uudistaa vastaamaan kansainvälisiä standardeja. Esimerkiksi vaalirahoitusta koskevassa lainsäädännössä ja käytännöissä esiintyy edelleen ongelmia. Myös äänestysrekisterin ongelmiin pitää puuttua.

5.4 Turkki

Turkki on ollut Euroopan neuvoston jäsen vuodesta 1950. Turkki oli yleiskokouksen jälkimonitoroinnin kohteena vuosina 2004—2017. Yleiskokouksen päätös huhtikuussa 2017 siirtää Turkki varsinaisen monitoroinnin kohteeksi liittyä yleiskokouksen kriittiseen arvioon Turkin hallituksen toimista heinäkuussa 2016 julistetun hätätilan jälkeen sekä toimista, jotka ovat kaventaneet turkkilaisten perus- ja ihmisoikeuksia. Thomas Hammarberg (Ruotsi, SOC) ja Nigel Evans (Iso-Britannia, EC) ovat monitorointikomitean nimeämät raportit.

Tammikuun istunnossa vasemmistoryhmän aloitteesta käytiin kiireellinen keskustelu Turkin tilanteesta. Raportissa *Turkin oppositiopolitikkojen pahentuneesta tilanteesta ja ihmisoikeuksien tilasta* (dok. 14812) yleiskokous ilmaisee huolensa Turkin tilanteesta ja niistä 154 parlamentaarikosta, jotka menettivät parlamentaarisen immuniteettinsa vuonna 2016. Päätöslauselmassa 2260 (2019) todetaan muun muassa, että hätätilan julistus, useat ennenaikaiset vaalit ja lukuisat lakimuutokset ovat vaikuttaneet kielteisesti Turkin ihmisoikeustilanteeseen. Vangittuina ovat esimerkiksi Euroopan kunta- ja aluekongressin entinen jäsen Selahattin Demirtaş ja Turkin valtuuskunnan entinen jäsen Ertuğrul Kürkçü. Parlamentaarikko Leyla Güvenin nälkälakko osoittaa huolestuttavalla tavalla, miten radikaaliin toimiin vankien on ryhdyttävä, jotta oma tapaus saisi huomiota. EIT on todennut, että Demirtaşin vangitsemisen syynä oli pyrkimys tukahduttaa kriittistä keskustelua vaalien alla. Nämä tapahtumat ovat heikentäneet opposition mahdollisuuksia toimia Turkissa samalla kun myös mediaa ja muita kriittisiä ääniä hiljennetään. Turkissa on vahva demokraattinen perusta ja kansa, joka vaalii sitä. Turkki saa kiitosta työstään Euroopan neuvoston ja Turkin oikeusministeriön epävirallisessa työryhmässä. Maan tulisi muun muassa kunnioittaa opposition oikeuksia sekä sanan- ja kokoontumisvapautta, vapauttaa vangitut parlamentaarikot, muuttaa terrorismilainsäädäntöä ja vaalilakia, poistaa 10 %:n äänestyskynnystä ja varmistaa oikeusjärjestelmän riippumattomuus. Lisäksi perustuslakimuutosta tulisi pohtia uudelleen vallanjaon tasapainon varmistamiseksi. Turkin tulisi priorisoida yleiskokouksen edellyttämät toimenpiteet monitoroinnin yhteydessä. Mikäli Turkki ei toimi päätöslauselman mukaisesti, aikoo yleiskokous antaa ministerikomitealle suosituksen soveltaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 46.4 artiklaa, jonka mukaan EIT:lta voi pyytää lausuntoa siitä, täyttääkö jäsenmaa ihmisoikeussopimusveloitteensa.

Osana jäsenveloitteiden seurantaan monitorointikomitea järjesti toukokuussa kuulemistilaisuuden liittyen Turkin paikallisvaaleihin, jotka järjestettiin 31.3.2019, ja sen jälkeiseen tilanteeseen. Äänestyksen tuloksena vallassa oleva AKP-puolue hävisi vaalit muun muassa Ankarassa, Istanbulissa ja eräissä muissa suurissa kaupungeissa. Presidentti Erdoğan määräsi uusintavaalit Istanbulissa 23.6.2019, mutta äänestystulos ei muuttunut. 26.6.2019 monitorointikomitea kutsui Euroopan kunta- ja aluekongressin vaalitarkkailuvaltuuskunnan puheenjohtajan kertomaan vaaleista ja kehotti komitean raportoijia tekemään fact-finding-vierailun Turkkiin.

Marraskuussa monitorointikomitea järjesti kuulemistilaisuuden Turkin oikeusjärjestelmän uudistuksesta ja ihmisoikeustoimintaohjelmasta. Tilaisuuteen osallistuivat Turkin oikeusministeriön edustaja Hacı Ali Açıkgül ja Amnesty Internationalin edustaja Irem Arf Rayfield. Lisäksi tilaisuudessa kuultiin Turkin pääpuolueiden näkemykset reformista. Euroopan neuvoston Turkin valtuuskunnan puheenjohtaja Kiliç kutsui komitean jatkamaan keskustelua maaliskuussa 2020 Turkissa järjestettävässä kokouksessa.

5.5 Ukraina

Yleiskokous ei ole vuonna 2019 käsitellyt Ukrainan määräaikaisraporttia, mutta tammikuussa hyväksyttiin Ukrainan valtuuskunnan puheenjohtaja Arievin aloite kiireellisestä keskustelusta *suhteiden kiristymisestä Asovanmerellä ja Kertsinsalmella ja sen vaikutuksesta Euroopan turvallisuudelle*. Raportissa (dok. 14811) kerrataan tapahtumien kulkua. Venäjän erikoisjoukot valtasivat 28.11.2018 kolme Ukrainan laivaston alusta, jotka olivat pyrkineet Kertsinsalmelle ja sitä kautta Asovanmerelle, joka rajoittuu Ukrainaan, Venäjään ja sen valtaamaan Krimin niemimaahan. Päätöslauselmassa 2259 (2019) yleiskokous kehottaa Venäjää vapauttamaan välittömästi ukrainalaiset merimiehet ja takaamaan heille tarvittavan lääketieteellisen avun, oikeudellisen avun ja konsuliavun. Lisäksi todetaan, että Venäjän on pidättäydyttävä väkivallasta ja taatava vapaa merenkulku Asovanmerellä ja Kertsinsalmella kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Sekä Ukrainan että Venäjän tulee pidättäytyä toimista, jotka voivat johtaa maiden välisen kriisin eskaloitumiseen ja laajentumiseen. Yleiskokous toistaa sitoumuksensa Ukrainan alueelliseen koskemattomuuteen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen mukaisesti ja ilmaisee huolensa Venäjän siltahankkeesta Kertsinsalmen yli. Se loukkaa Ukrainan alueellista koskemattomuutta. Yleiskokous tukee Euroopan parlamentin ehdotusta Etyjin SMM:n (Special Monitoring Mission) mandaatin laajentamisesta koskemaan koko Ukrainaa sekä

Ranskan ja Saksan ehdotusta alueen meriliikennettä tarkkailevasta puolueettomasta ulkopuolisesta tahosta.

Yleiskokous tarkkaili vuonna 2019 yhdessä Etyjin yleiskokouksen ja Odihrin (Office for Democratic Institutions and Human Rights) kanssa kevään presidentinvaaleja. Ukrainassa 31.3.2019 järjestettyjen presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella oli 39 ehdokasta. Ehdokkaina oli kokeneita poliitikkoja, kuten istuva presidentti Petro Porošenko ja entinen pääministeri Julija Tymošenko, mutta eliittiin ja korrupioon kyllästyneet ukrainalaiset valitsivat 21.4.2019 pidetyllä toisella kierroksella presidentikseen politiikan ulkopuolelta tv-tähden Volodymyr Zelenskyin. Vaalit olivat aidosti kilpailuhenkiset, ja äänestäjillä oli paljon valinnanvaraa. Vaalipäivät olivat rauhallisia ja sujuivat verraten hyvin. Ääntenlaskennassa ja taulukoinnissa esiintyneistä pienistä ongelmista huolimatta vaalit olivat askel oikeaan suuntaan, ja ne toimitettiin hyvää vaalitapaa kunnioittaen. Vaalipäivä ei kuitenkaan kerro koko totuutta, ja uudistusta kaipaavan mutta siinänsä toimivan vaalilain implementointi jätti toivomisen varaa. Keskusvaalilautakuntaa kritisoitiin muun muassa siitä, että se piti osan kokouksistaan suljetuin ovin. Jokaisen ehdokkaan on maksettava noin 79 000 euron ehdokasmaksu, ja se sulkee pois monia ehdokkaita. Julkisten varojen väärinkäyttö ja presidentin ja valtion välisen rajan hämärtyminen ovat ongelmallisia. Äänten ostamisryhtyksiin liittyvät yli 80 rikostutkintaa asettivat pitkän varjon vaalien ylle. Tv-debattien puuttuminen heikensi äänestäjien mahdollisuutta vertailla ehdokkaita. Media on suhteellisen vapaa, mutta omistaja määrää poliittiset kannat. Syvälinen analyysi vaaleista puuttui. Vaaleja ei pystytty järjestämään koko Ukrainan alueella.

Yleiskokous päätti huhtikuussa 2014 ja tammikuussa 2015 rajoittaa Venäjän valtuuskunnan osallistumisoikeuksia. Päätökset olivat yleiskokouksen vastareaktio Venäjän laittomalle Krimin miehitykselle ja toimille Itä-Ukrainassa. Kesäkuussa 2019 yleiskokous päätti pitkän prosessin tuloksena hyväksyä Venäjän parlamenttivaltuuskunnan paluun yleiskokouksen työskentelyyn. Ukraina reagoi yleiskokouksen kesäkuun päätökseen kolmella tavalla: Ukraina ei kutsunut yleiskokousta tarkkailemaan ennenaikaisia parlamenttivaaleja heinäkuussa. Ukrainan parlamentti ei toimittanut uuden valtuuskuntansa valtakirjoja hyväksyttäväksi yleiskokouksen lokakuun istuntoon. Lisäksi syyskuussa Ukraina oli mukana perustamassa epävirallista Baltic Plus -ryhmää, joka vastustaa Venäjän paluuta yleiskokoukseen. Syyskuussa Latviassa perustettuun epäviralliseen Baltic Plus -ryhmään kuuluvat Baltian maiden lisäksi Ukraina ja Georgia. Riian kokoukseen osallistui lisäksi Ruotsin, Tanskan, Puolan ja Ison-Britannian valtuuskuntien puheenjohtajat.

5.6 Venäjä

Venäjän parlamenttivaltuuskunnan paluu yleiskokouksen työskentelyyn tapahtui kesäkuun istunnossa pitkän prosessin tuloksena.

Venäjän parlamenttivaltuuskunnan jääminen pois yleiskokouksen toiminnasta huhtikuun 2014 jälkeen ei ole vaikuttanut monitorointikomitean mandaattiin seurata maan jäsenveloitteiden ja -sitoumusten edistymistä. Komitea ei kuitenkaan ole voinut laatia uutta määräaikaisraporttia, koska raportit eivät ole voineet vieraila maassa. Komitean raportit ovat Telmo Correia (Portugali, EPP) ja Axel Schäfer (Saksa, SOC).

Venäjän valtuuskunnan valtakirjat hyväksyttiin poikkeusmenetelmin kesäkuussa 2019. Samassa yhteydessä lanseerattiin yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteinen prosessi uuden täydentävän yhteissovittelumenetelmän luomiseksi. Asia on selostettu luvussa 3.

Yleiskokous on vuonna 2019 hyväksynyt kaksi raporttia, jotka liittyvät Venäjän oikeusjärjestelmän toimivuuteen. Sekä Sergei Magnitskin että Boris Nemtsovin murhien tutkintaa koskevat raportit ovat jatkoa aikaisemmille raporteille ja liittyvät käsitykseen siitä, että rankaisemattomuuden torjunta on tärkeä osa oikeusvaltioperiaatetta.

Vuonna 2014 hyväksytyssä päätöslauselmassa Sergei Magnitskin murhan tutkinnasta yleiskokous kehotti Venäjää selvittämään vankilassa kuolleen miehen tapausta ja saattamaan syylliset oikeuteen. Uudessa raportissa *Tapaus Sergei Magnitski – rankaisemattomuuden torjunta kohdennetuilla toimilla* (dok. 14661)

todetaan, ettei Venäjä ole edistynyt tutkimuksissaan. Magnitskin asianajaja William Browder ja muut lähi-piirin edustajat ovat joutuneet häirinnän kohteeksi. Monet maat (muun muassa USA, Kanada, Ukraina, Viro, Latvia, Liettua) ovat sääätäneet lakeja kohdennetuista vastatoimista, kuten matkustuskiellosta ja pankkivarojen jäädyttämisestä, keinona saada asiaan selvyyttä ja syyllisten saattamiseksi oikeuden eteen. Raportissa analysoidaan erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä yksilöihin kohdistuvia toimia ja sanktioita, joiden tarkoituksena on torjua ja ennaltaehkäistä rankaisemattomuuden kulttuuria. Päätöslauselmassa 2252 (2019) yleiskokous vahvistaa sitoumuksensa torjua rankaisemattomuuden kulttuuria ja katsoo, että sen ennalta ehkäisemisessä tehokkain keino on yksilöihin ja yrityksiin kohdennetut pakotteet. Yleiskokous katsoo, että jäsenmaiden tulisi harkita yksilöihin tai nimettyihin ryhmiin kohdistuvia edellä mainittuja sanktioita, ja maita rohkaistaan painostamaan omia hallituksiaan tässä asiassa. Sanktioiden asettamista koskevien prosessien tulee olla läpinäkyviä ja oikeudenmukaisia. Jäsenmaiden tulisi lisäksi yhteistyössä ja EU:n kanssa pohtia sanktioitavia henkilöitä etenkin, jos on syytä epäillä näiden syyllistyneen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin.

Raportissa *Tarve tuoda selvyyttä Boris Nemtsovin murhaan* (dok. 14902) kerrataan tapahtumat, joiden seurauksena venäläinen oppositiojohtaja, Nizni Novgorodin ex-kuvernööri ja varapääministeri Boris Nemtsov ammuttiin helmikuussa 2015 Moskovassa. Nemtsov oli muun muassa kertonut toimittavansa selkeitä todisteita Venäjän asevoimien osallisuudesta sotatoimiin Ukrainassa. Vuonna 2017 murhasta tuomittiin viisi henkilöä ja pääsyytetty sai 20 vuotta vankeutta. Nemtsovin murhaan liittyy paljon kysymysmerkkejä, ja yleiskokous kyseenalaistaa murhatutkimusten etenemistä sekä viranomaisten ja tutkintaan liittyvien henkilöiden riippumattomuutta. Murhasta tuomittujen henkilöiden motiiveissa, todistusaineistossa ja tutkintatuloksissa on paljon hämärää, mikä voisi viitata tilausmurhaan. Päätöslauselmassa 2297 (2019) tarkastellaan murhan tutkintaan ja tuomioon liittyviä yksityiskohtia ja todetaan puutteita, epäjohtamukaisuuksia ja epäselvyyksiä sekä tutkinnassa, oikeudenkäynnin kulussa että tuomiossa. Siinä viitataan myös edellä mainittuun päätöslauselmaan 2252 (2019) ja väitetään, että Venäjän viranomaiset eivät ole tutkineet tapausta perusteellisesti tai hyvässä uskossa. Venäjä saa kehotuksen avata tutkinta uudelleen ja tutkia erityisesti paikalta olevaa video- ja kuvamateriaalia, haastatella silminnäkijöitä, tutkia puhelinliikennettä ja uudelleenarvioida ballistiset tulokset. Lisäksi tulisi puhutella korkeita virkamiehiä sen selvittämiseksi, oliko kyseessä tilausmurha. Venäjä oli haluton auttamaan raportin kanssa. Päätöslauselmassa todetaan lisäksi, että Magnitski-lakeja soveltavat maat voisivat harkita tapaukseen liittyvien henkilöiden lisäämistä sanktiolistoille.

6 Yleiskokouksen ulkosuhteet

Parlamentaarisen yleiskokouksen ulkosuhteet muodostuvat yhteistyöstä ei-jäsenmaiden kanssa Euroopassa ja maailmalla sekä kansainvälisten järjestöjen kanssa. Poliittisessa komiteassa käynnistynyt keskustelu ulkosuhdestrategian päivittämisestä jatkuu vielä ensi vuonna. Siinä tarkastellaan eri yhteistyömuotoja eri kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Yleiskokous on solminut yhteistyösopimuksia useiden kansainvälisten järjestöjen kanssa. EN:n ja YK:n välinen yhteistyö perustuu yhteisiin arvoihin, ja se on jatkunut tiiviinä 50-luvulta lähtien erilaisilla yhteistyösopimuksilla ja projekteilla. YK:n jäsenmaat ovat yhdessä laatineet Agenda 2030:n eli kestävän kehityksen 17 tavoitetta, joita ovat muun muassa köyhyyden poistaminen, puhtaampi luonto, rauha ja tasa-arvo ja joiden saavuttamista vuoteen 2030 mennessä pidetään ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeänä. Se edellyttää laaja-alaista yhteistyötä, ja koska aiheet liittyvät vahvasti myös ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon, tulisi Euroopan neuvoston ottaa vahvempi rooli tavoitteiden implementoinnin tukemiseksi. Kansallisten parlamenttien tulisi omaksua asiassa vahvempi rooli.

Uudessa raportissa on tarkasteltu *yhteistyön vahvistamista erityisesti YK:n kanssa kestävän kehityksen Agenda 2030:n implementoimisen suhteen* (dok. 14848). Päätöslauselmassa 2271 (2019) yleiskokous kehottaa EN:ää ja YK:ta jatkamaan yhteistyötään omien mandaattiansa puitteissa kestävän kehityksen tavoitteiden implementoinnissa. Jäsenmaita kehoitetaan siksi kunnioittamaan sitoumuksiaan, ratifioimaan tavoitteita tukevat EN-sopimukset, valvomaan oman toimintansa yhteensopivuutta Agenda 2030 -tavoitteisiin ja EN:n periaatteisiin nähden. Lisäksi Euroopan neuvoston pääsihteerin tulee jatkaa Agenda 2030:n edistämistä. Yleiskokous sitoutuu seuraamaan tavoitteiden implementointia. Suosituksessa 2150 (2019) ministerikomiteaa kehoitetaan varmistamaan yleiskokouksen läsnäolo EN:n ja YK:n yhteistyötä pohtivassa kokouksessa. Myös valtiot voisivat kutsua EN-valtuuskuntien jäseniä mukaan EN—YK-konsultaatioihin.

Sama aihe nousee esiin myös raportissa *Kestävän kehityksen tavoitteiden implementointi: synergioita tarvitaan toimijoiden välillä* (dok.14851), jossa tutkitaan tarkemmin Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamista edellyttäviä toimia. Parlamentit voivat varmistaa, että lainsäädäntö on johdonmukaista eikä estä Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamista. Siksi yleiskokous korostaa päätöslauselmassa 2272 (2019) pitävänsä tärkeänä parlamenttien roolin vahvistamista Agenda 2030 -tavoitteiden implementoimiseksi. Tavoitteet tulisi ottaa osaksi strategista suunnittelua, lainsäädäntötyötä ja budjetointia. Parlamenteissa pitäisi olla Agenda 2030 -tavoitteita pohtiva työryhmä/valiokunta. Eduskunnassa tämä tehtävä on tulevaisuusvaliokunnalla. Kyselytuntia tai muuta vastaavaa tulisi hyödyntää aiheen pitämiseksi agendalla. Parlamentaarikoiden ja paikallispäättäjien pitää osallistua tavoitteiden implementointityöhön kaikilla tasoilla.

Euroopan maista ainoastaan kaksi, Kosovo ja Valko-Venäjä, ei ole Euroopan neuvoston jäseniä. Kertomusvuonna komitea on keskustellut yhteistyöstä näiden maiden kanssa ja suhteiden kehittämisestä, mutta yleiskokous ei ole hyväksynyt maita koskevia raportteja.

6.1 Valko-Venäjä

Vuoropuhelu Valko-Venäjän kanssa on jatkunut 1990-luvulta lähtien, ja vuonna 2019 poliittinen komitea on järjestänyt kuulemis- ja mielipiteenvaihtotilaisuuksia Valko-Venäjän hallituksen ja opposition edustajien kanssa. Kynnyskysymyksiksi suhteiden edistymiselle ja jäsenyydelle ovat muodostuneet demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen heikko tilanne ja erityisesti kuolemanrangaistuksen voimassaolo maassa. Lokakuun kuulemistilaisuuteen osallistuivat Valko-Venäjän parlamentin lakivaliokunnan varapuheenjohtaja Maksim Misko, talousvaliokunnan jäsen Anna Kanopatskaya sekä Viasna Human Rights Centren puheenjohtaja Ales Bialiatski, Valko-Venäjän kansallisen kongressin (engl. Belarusian National Congress) Uladzimir Njakljajeu ja Valko-Venäjän kristillisdemokraattisen puolueen (engl. Belarusian Christian Democracy Party) varapuheenjohtaja Vital Rymasheuski.

Osana vuoropuhelun kehittämistä yleiskokous osallistui Valko-Venäjällä 17.11.2019 pidettyjen ennenai-kaisten parlamenttivaalien tarkkailuun, johon osallistui myös Suomen EN-valtuuskunnan puheenjohtaja Kimmo Kiljunen (sd.). Vaalien ennenaikaisuutta kyseenalaistettiin ennen vaaleja, mutta valitukset eivät joh-taneet mihinkään. Yleisesti voi todeta, että vaalit olivat testikierron ennen vuonna 2020 järjestettäviä pre-sidentinvaaleja, joissa istuva presidentti Lukašenka on taas ehdokkaana. Tarkkailijoiden arvio vaaleista oli kielteinen, eikä yksikään opposition ehdokkaista tullut valituksi. Vaalipäivä oli rauhallinen, mutta vaalitoi-mituksessa esiintyi vakavia ongelmia. Tarkkailijoiden työtä estettiin monessa paikassa. Äänestyspaikoilla havaittiin ryhmä- ja perheäänestämistä sekä vaaliurnien täyttämistä. Suurimmat ongelmat esiintyivät kui-tenkin ääntenlaskennassa, joka hoidettiin hätäisesti, eikä kaikkia vaadittuja toimenpiteitä tehty. Lisäksi pre-sidentti suhtautui kielteisesti tarkkailijoihin ja totesi vaalipäivänä pitämässään puheessaan, että jotkut tark-kailijat ovat provokaattoreita ja että heitä tulisi rangaista toiminnastaan äänestyspaikoilla. Johtajavetoinen vaalilautakuntajärjestelmä ei herättänyt luottamusta vaalihallintoa kohtaan.

Ennakoäänestäminen ja siihen liittyvä vaalivilppi on jo pitkään ollut ongelma Valko-Venäjällä, eikä tilanne ollut tälläkään kertaa erilainen. Ensinnäkin tarkkailijat osallistuivat viidestä ennakoäänestyspäivästä vain kahteen viimeiseen, eli heillä ei ollut aitoa mahdollisuutta arvioida ennakoäänestystä kokonaisuudessaan. Ennakoäänestyspaikoilla havaitut ongelmat, kuten huonosti sinetöidyt vaaliurnat, ristiriita vaaliviran-omaisten ilmoittamien päivittäisten äänestysprosenttien ja tarkkailijoiden toteamien äänestysprosenttien välillä sekä se, että puutteita osoittavat kansalaistarkkailijat poistettiin paikalta, antavat osiittaa ennako-äänestyksen vilpillisyydestä.

6.2 Kosovo

Euroopan neuvosto on omaksunut Kosovoa kohtaan neutraalin kannan maan itsenäistymisen jälkeen. Ko-sovolla ei ole muodollista asemaa Euroopan neuvostossa, mutta vuoropuhelu Kosovon viranomaisten kanssa on tiivistynyt. Jäsenyys ei ole silti vielä näköpiirissä. Kosovo on kuitenkin Venetsian toimikunnan ja Euroopan neuvoston kehityspankin jäsen.

Serbian ja Kosovon välinen jatkuva rakentava vuoropuhelu on edellytys maiden Eurooppa-integraatiolle.

Vuodesta 2017 Kosovo on voinut nimittää kolmen edustajan valtuuskunnan, joka on osallistunut yleisko-kouksen istuntoihin. Yleiskokous on edellyttänyt, että valtuuskunnassa on sekä enemmistön että opposi-tion ja vähemmistöryhmien edustajia.

Marraskuussa poliittinen komitea nimesi Peter Beyerin (Saksa, EPP) valmistelemaan Kosovoa koskevaa uutta raporttia. Edellinen raportti ja päätöslauselma hyväksyttiin vuonna 2016.

6.3 Demokratiakumppanit

Jäsenyys Euroopan neuvostossa on rajoitettu Euroopan maihin, mutta yleiskokouksen poliittinen komitea vastaa ulkosuhdestrategian määrittelemällä tavalla suhteista ja yhteistyöstä eurooppalaisten ei-jäsenmai-den sekä muiden maiden kanssa, joita ovat tarkkailijamaat ja demokratiakumppanusmaat.

Yleiskokouksen tarkkailijamaat ovat Israel (1957), Kanada (1997) ja Meksiko (1999). Yleiskokouksen tark-kailijamaat osallistuvat sekä täysistunto- että komiteatyöskentelyyn sovittujen sääntöjen mukaisesti.

Demokratiakumppanuus (engl. Partner for Democracy) myönnetään Euroopan lähialueella sijaitsevalle maalle, joka haluaa omaksua Euroopan neuvoston arvoja ja periaatteita. Sen tavoite on tukea näiden mai-den demokratia uudistuksia Euroopan neuvoston perusperiaatteiden pohjalta. Yleiskokous myönsi demo-kratiakumppanuuden Marokolle ja Palestiinalle vuonna 2011, Kirgisialle vuonna 2014 ja Jordanielle vuonna 2016. Näistä maista vain Marokko oli yleiskokouksen agendalla kertomusvuonna.

6.3.1 Marokko

Demokratiakumppanuuden myötä Marokko sitoutui noudattamaan Euroopan neuvoston perusarvoja ja panostamaan tätä tukeviin rakenneuudistuksiin. Yleiskokous seuraa edistystä seurantaraporteilla, joista tuorein raportti hyväksyttiin toukokuussa. Vuonna 2019 myönnetty kumppanuusasema Euroopan kunta- ja aluekongressissa vahvistaa maan pyrkimyksiä tukea demokratiaa alue- ja kuntatasolla.

Raportissa *Marokon parlamentin demokratiakumppanuuden arviointi* (dok. 14659) tarkastellaan maan demokratiakehitystä vuoden 2014 jälkeen ja sitä, miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastelun kohteena olivat muun muassa kuolemanrangaistuksen poistaminen, vaalijärjestelmä, tasa-arvon toteuttaminen sekä oikeusvaltioperiaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Yksi tärkeä reformi olisi poistaa kuolemanrangaistus kokonaan tai vähintään muuttaa olemassa oleva de facto moratorium lakisääteiseksi. Naisten kohentunut asema parlamentissa saa kiitosta, mutta naisten osallistumista tulisi pyrkiä vahvistamaan yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Päätöslauselmassa 2282 (2019) Marokolle suositellaan liittymistä Euroopan neuvoston keskeisiin yleissopimuksiin ja jatkamaan työtä oikeusjärjestelmän uudistamiseksi. Marokon viranomaisten tulee vahvistaa tukensa ja resursseja parlamentille, jotta reformit saadaan vietyä läpi. Yleiskokous toteaa, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisessa maan suunta on oikea. Ihmisoikeusneuvoston toiminta ja maahanmuuttopolitiikka saa kiitosta, mutta oikeusjärjestelmän vanhoja perinteitä ja käytäntöjä tulee edelleen purkaa ja pakolaisten heikot elinolot koettelevat yhteiskuntarauhaa. Homoseksuaalisia suhteita koskeva kriminalisointi tulee purkaa. Myöskään kuninkaan vuonna 2011 lanseeraama uudistusohjelma ei saa johtaa perusoikeuksien rajoittamiseen.

Kokonaisarvio vuoden 2016 parlamenttivaaleista oli myönteinen, mutta maata kehoitetaan implementoimaan edellisten vaalien jälkeen annettuja suosituksia ja kääntymään vaalilakimuutoksissa Venetsian toimikunnan puoleen. Vaaleissa pääministeri Abdelilah Benkiranen puolue vei voiton 125 paikalla ja toiseksi sijoittunut oppositiopuolue PAM kasvatti kannatustaan (102 paikkaa), mikä ennakoi poliittisen kentän polarisointia. Vuonna 2017 asetetulla koalitiohallituksella on parlamentin vahva tuki, mutta levottomuudet Rifin vuoristoalueella koettelevat viranomaisten kykyä toimia ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla.

Länsi-Saharan tilanteen osalta viitataan Guerguerat-kriisiin vuonna 2017, YK:n pääsihteerin Länsi-Saharan erityislähettilään lanseeraamaan neuvotteluprosessiin sekä EU-tuomioistuimen Marokon ja EU:n välistä kalastuskiistaa koskevaan lausuntoon. Siinä todetaan, että vapaakauppasopimukset eivät voi koskea Marokon miehittämää Länsi-Saharan aluetta. Se on merkittävä asia itsemääräämisoikeutta tavoitteleville länsisaharalaisille. Yleiskokous tukee YK:n pääsihteerin toimia poliittisen ratkaisun löytämiseksi Länsi-Saharassa. Marokon viranomaisten tulee tehdä kaikkensa puuttuakseen alueen ihmisoikeusloukkauksiin. Toisaalta alueella toimiva ihmisoikeusoperaatio saa kiitosta.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA VUODEN 2019 EDUSKUNTAVAALEIHIN SAAKKA

PUHEENJOHTAJA

Maria GUZENINA (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA

Sirkka-Liisa ANTTILA (kesk)

JÄSENET

Anne KALMARI (kesk)

Tom PACKALÉN (ps)

Jaana PELKONEN (kok)

VARAJÄSENET

Petri
HONKONEN (kesk)

Jutta
URPILAINEN (sd)

Anne
LOUHELAINEN (sin)

Olli-Poika
PARVIAINEN (vihr)

Sinuhe
WALLINHEIMO (kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri

Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri, valtuuskunnan apulaissihteeri

Katja NOLVI, osastosihteeri, valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

VUODEN 2019 EDUSKUNTAVAALIEN JÄLKEEN

PUHEENJOHTAJA

Kimmo KILJUNEN (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA

Anne-Mari VIROLAINEN (Kok)

JÄSENET

Tarja FILATOV (sd)

Petri HONKONEN (kesk)

Minna REIJONEN (ps)

VARAJÄSENET

Inka
HOPSU (vihr)

Hilikka
KEMPPI (kesk)

Elina
LEPOMÄKI (Kok)

Mika
NIIKKO (ps)

Jussi
SARAMO (vas)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri

Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri, valtuuskunnan apulaissihteeri

Katja NOLVI, osastosihteeri, valtuuskunnan avustaja

LIITE 2

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

JÄSENYYDET KOMITEOISSA VUONNA 2019 VAALEIHIN SAAKKA

PYSYVÄ KOMITEA <i>STANDING COMMITTEE</i>	Maria GUZENINA, jäsen Sirikka-Liisa ANTTILA, varajäsen
POLIITTINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Maria GUZENINA, jäsen Jutta UPRILAINEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, jäsen Jutta UPRILAINEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Maria GUZENINA, varapuheenjohtaja
OIKEUDELLISTEN JA IHMISOIKEUSASIAIN KOMITEA <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen Tom PACKALÉN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen
Tekoäly ja ihmisoikeudet alakomitea/ <i>Sub-Committee on Artificial intelligence and Human Rights</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Strasbourg'n tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea / <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, jäsen
SOSIAALI-, TERVEYSASIAIN- JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Anne KALMARI, jäsen Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Yleisen terveyden ja kestävä kehityksen alakomitea <i>Sub-Cttee on Public Health and sustainable development</i>	Anne KALMARI, jäsen Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Lastenasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Children</i>	Anne LOUHELAINEN, jäsen
Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-

SIIRTOLAIS-, PAKOLAIS- JA EVAKKOASIAINKOMITEA <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Tom PACKALÉN, jäsen Jutta URPILAINEN, varajäsen
Väestö-alamomitea <i>Sub-Committee on Population</i>	-
Kotouttamisasiain alamomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	-
Diaspora-alamomitea <i>Sub-Committee on Diasporas</i>	-
KULTTUURI-, TIEDE-, KOULUTUS- JA MEDIAKOMITEA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND MEDIA</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen Petri HONKONEN, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alamomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alamomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Petri HONKONEN, puheenjohtaja
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alamomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen
TASA-ARVOASIAIN- JA SYRJINNÄNVASTAINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Olli-Poika PARVIAINEN, varajäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alamomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtiva alamomitea <i>Sub-Committee on Multiple and Intersectional Inclusion</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alamomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	-
IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMARIEN VALINTAA KÄSITTELEVÄ KOMITEA <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	-
MENETTELYTAPASÄÄNTÖKOMITEA <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	Anne KALMARI, jäsen (ALDE)
JÄSENMAIDEN JÄSENYYSVELVOITTEIDEN VALVON- TAKOMITEA (MONITOROINTIKOMITEA) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Maria GUZENINA (SOC), jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA (ALDE), jäsen Tom PACKALÉN (EC), jäsen

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

JÄSENYYDET KOMITEOISSA VUONNA 2019 VAALIEN JÄLKEEN

PYSYVÄ KOMITEA <i>STANDING COMMITTEE</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
POLIITTINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON POLITICAL AFFAIRS AND DEMOCRACY</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen Anne-Mari VIROLAINEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Kimmo KILJUNEN, jäsen
OIKEUDELLISTEN JA IHMISOIKEUSASIAIN KOMITEA <i>COMMITTEE ON LEGAL AFFAIRS AND HUMAN RIGHTS</i>	Petri HONKONEN, jäsen Elina LEPOMÄKI, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	
Tekoäly ja ihmisoikeudet alakomitea / <i>Sub-Committee on Artificial intelligence and Human Rights</i>	Elina LEPOMÄKI, jäsen
Strasbourgin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea / <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Petri HONKONEN, jäsen
SOSIAALI-, TERVEYSASIAIN- JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON SOCIAL AFFAIRS, HEALTH AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT</i>	Minna REIJONEN, jäsen Tarja FILATOV, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Yleisen terveyden ja kestävä kehityksen alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health and sustainable development</i>	Minna REIJONEN, jäsen
Lastensasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Children</i>	Tarja FILATOV, jäsen
Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	Minna REIJONEN, jäsen

SIIRTOLAIS-, PAKOLAIS- JA EVAKKOASIAINKOMITEA <i>COMMITTEE ON MIGRATION, REFUGEES AND DISPLACED PERSONS</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen Mika NIIKKO, varajäsen
Väestö-alamomitea <i>Sub-Committee on Population</i>	-
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	-
Diaspora-alamomitea <i>Sub-Committee on Diasporas</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
KULTTUURI-, TIEDE-, KOULUTUS- JA MEDIAKOMITEA <i>COMMITTEE ON CULTURE, SCIENCE, EDUCATION AND MEDIA</i>	Inka HOPUSU, jäsen Hilkka KEMPPI, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alamomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Inka HOPUSU, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Hilkka KEMPPI, jäsen
TASA-ARVOASIAIN- JA SYRJINNÄNVASTAINEN KOMITEA <i>COMMITTEE ON EQUALITY AND NON-DISCRIMINATION</i>	Tarja FILATOV, jäsen Jussi SARAMO, varajäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	-
Vammaisuutta, moniperusteista ja intersektionaalista syrjintää pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Multiple and Intersectional Inclusion</i>	-
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	-
IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIMEN TUOMARIEN VALINTAA KÄSITTELEVÄ KOMITEA <i>COMMITTEE ON THE ELECTION OF JUDGES TO THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS</i>	-
MENETTELYTAPASÄÄNTÖKOMITEA <i>COMMITTEE ON RULES OF PROCEDURE AND IMMUNITIES</i>	-
JÄSENMAIDEN JÄSENYYSVELVOITTEIDEN VALVONTAKOMITEA (MONITOROINTIKOMITEA) <i>COMMITTEE ON HONOURING OF OBLIGATIONS AND COMMITMENTS BY MEMBER STATES</i>	Kimmo KILJUNEN (SOC), jäsen Petri HONKONEN (ALDE), jäsen

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2019 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 2251 (2019) Kansanäänestyksiä koskevien ohjeiden päivittäminen EN:n jäsenmaissa (dok. 14791)
- Päätöslauselma 2252 (2019) Tapaus Sergei Magnitski– rankaisemattomuuden torjunta kohdennetuilla toimilla (dok. 14661)
- Päätöslauselma 2253 (2019) Sharia, Kairon julistus ja Euroopan ihmisoikeussopimus (dok. 14787)
- Päätöslauselma 2254 (2019) Vapaa media ehtona demokraattisille vaaleille (dok. 14669)
- Päätöslauselma 2255 (2019) Julkisen median rooli disinformaation ja propagandan kontekstissa (dok. 14780)
- Päätöslauselma 2256 (2019) Internetin hallinto ja ihmisoikeudet (dok. 14789)
- Päätöslauselma 2257 (2019) Syrjintä työn saatavuudessa (dok. 14666)
- Päätöslauselma 2258 (2019) Vammaismyönteisen työvoiman puolesta (dok. 14665)
- Päätöslauselma 2259 (2019) Suhteiden kiristyminen Asovanmerellä ja Kertsinsalmella ja uhka Euroopan turvallisuudelle (dok. 14811)
- Päätöslauselma 2260 (2019) Turkin oppositiopolitikkojen pahentunut tilanne: miten heidän ihmisoikeutensa turvataan? (dok. 14812)
- Päätöslauselma 2261 (2019) Monitorointikomitean vuoden 2018 toimintakertomus ja Islannin ja Italian määräaikaisraportit (dok. 14792)
- Päätöslauselma 2262 (2019) Kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien kunnioittaminen (dok. 14779)
- Päätöslauselma 2263 (2019) Kansalaisuuden poistaminen keinona torjua terrorismia: ihmisoikeuksiin sopeva lähtökohta (dok. 14790)
- Päätöslauselma 2264 (2019) CPT-suositusten seurannan parantaminen: PACE:n ja kansallisten parlamenttien roolin vahvistaminen (dok. 14788)
- Päätöslauselma 2265 (2019) Demokratian edistäminen kehittämällä markkinataloutta: toimiiko EBRD malli? (dok. 14827)
- Päätöslauselma 2266 (2019) Ihmisoikeuksien suojelemien vankien siirtojen yhteydessä (dok. 14828)
- Päätöslauselma 2267 (2019) Työelämän stressi (dok. 14824)
- Päätöslauselma 2268 (2019) Kehitysapu: työkalu maahanmuuttokriisien ehkäisemiseksi (dok. 14830)
- Päätöslauselma 2269 (2019) Aineettoman kulttuuriperinnön suojeleminen ja lisääminen Euroopassa (dok. 14832)
- Päätöslauselma 2270 (2019) Kulttuuriperinnön arvo demokraattisessa yhteiskunnassa (dok. 14834)
- Päätöslauselma 2271 (2019) Yhteistyön vahvistaminen YK:n kanssa kestävä kehityksen Agenda 2030 implementoimisen suhteen (dok. 14848)

Päätöslauselma 2272 (2019) Kestävän kehityksen tavoitteiden implementointi: synergioita tarvitaan toimijoiden välillä (dok.14851)

Päätöslauselma 2273 (2019) Demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismien perustamisesta (dok. 14850)

Päätöslauselma 2274 (2019) Seksismistä ja seksuaalisesta häirinnästä vapaiden parlamenttien edistäminen (dok. 14843)

Päätöslauselma 2275 (2019) Poliittisten johtajien rooli ja vastuu vihapuheen ja suvaitsemattomuuden torjunnassa (dok. 14845)

Päätöslauselma 2276 (2019) Vihapuheen ja vihamielisten tekojen poistaminen urheilusta (dok. 14842)

Päätöslauselma 2277 (2019) Parlamentaarisen yleiskokouksen rooli ja missio: tulevaisuuden haasteet (dok. 14863)

Päätöslauselma 2278 (2019) Useiden yleiskokouksen menettelytapasäännösten muuttaminen (dok. 14849)

Päätöslauselma 2279 (2019) Rahanpesuvyyhti – ”laundromat” eli pesula: vastaaminen rikollisuuden, korruption ja rahanpesun kansainvälisen torjunnan uusiin haasteisiin (dok. 14847)

Päätöslauselma 2280 (2019) Maahanmuuttajien ja pakolaisten tilanne Kreikan saarilla: lisää toimia tarvitaan (dok. 14837)

Päätöslauselma 2281 (2019) Sosiaalinen media: sosiaalisia linkkejä vai uhka ihmisoikeuksille? (dok. 14844)

Päätöslauselma 2282 (2019) Marokon parlamentin demokratiakumppanuuden arviointi (dok. 14659)

Päätöslauselma 2283 (2019) Koulutus ja kulttuuri: uusia kumppanuuksia henkilökohtaisen kehityksen ja osaamisen tunnistamiseksi (dok. 14886)

Päätöslauselma 2284 (2019) Murrosikäisten terveystarpeiden edistäminen (dok. 14829)

Päätöslauselma 2285 (2019) Kestävä kaupunkikehitys edistämään sosiaalista osallistumista (dok. 14887)

Päätöslauselma 2286 (2019) Ilmansaasteet: uhka kansanterveydelle Euroopassa (dok. 14888)

Päätöslauselma 2287 (2019) Valtakirjoja ja äänestämistä koskevien yleiskokouksen päätösprosessien vahvistaminen (dok. 14900)

Päätöslauselma 2288 (2019) Yleiskokouksen menot budjettikaudelle 2020-2021 (dok. 14901)

Päätöslauselma 2289 (2019) Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva Istanbulin sopimus: saavutukset ja haasteet (dok. 14908)

Päätöslauselma 2290 (2019) Tavoitteena kunnianhimoinen tasa-arvoagenda EN:ssä (dok. 14907)

Päätöslauselma 2291 (2019) Pakkokeinojen käytön lopettaminen mielenterveytyössä: tarve ihmisoikeuslähtöiselle lähtökohdalle (dok.14895)

Päätöslauselma 2292 (2019) Venäjän valtuuskunnan valtakirjojen haastamisesta asia- ja muotoperustein (dok. 14922)

Päätöslauselma 2293 (2019) Daphne Caruana Galizian murha ja oikeusvaltioperiaate Maltalla ja muualla: koko totuus julki (dok. 14906)

Päätöslauselma 2294 (2019) Lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen: EN:n kontribuutio kestävä kehityksen tavoitteille (dok. 14894)

Päätöslauselma 2295 (2019) Maahanmuuttajalapsiin kohdistuvan hyväksikäytön ja väkivallan kitkeminen (dok. 14905)

Päätöslauselma 2296 (2019) Bulgariaa koskeva jälkimonitorointi (dok. 14904)

Päätöslauselma 2297 (2019) Tarve tuoda selvyyttä Boris Nemtsovin murhaan (dok. 14902)

Päätöslauselma 2298 (2019) Syyrian tilanne: mahdollisuuksia poliittiselle ratkaisulle? (dok. 14889)

Päätöslauselma 2299 (2019) Maahantulon estämistä koskevat käytännöt EN:n jäsenmaissa (dok. 14909)

Päätöslauselma 2300 (2019) Ilmiantajien suojelun parantaminen Euroopassa (dok. 14958)

Päätöslauselma 2301 (2019) Oikeusasiamiesinstituutiot Euroopassa – tarve yhteisille standardeille (dok. 14953)

Päätöslauselma 2302 (2019) Euroopan neuvoston kehityspankki: syrjinnästä vapaan yhteiskunnan rakentamisen puolesta (dok. 14961)

Päätöslauselma 2303 (2019) Terrorismin uhrien suojeleminen ja tukeminen (dok. 14957)

Päätöslauselma 2304 (2019) Pohjois-Makedoniaa koskeva jälkimonitorointi (dok. 14964)

Päätöslauselma 2305 (2019) Ihmishenkien pelastaminen Välimerellä: tarvitaan pikaisia toimia

Päätöslauselma 2306 (2019) Synnytyks- ja gynekologinen väkivalta (dok. 14965)

Päätöslauselma 2307 (2019) Tarve "ilmastopakolaisten" oikeudelliselle asemalle (dok. 14955)

Päätöslauselma 2308 (2019) Moldovan jäsenvelvoitteiden seuranta ja demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok. 14963)

Päätöslauselma 2309 (2019) Juutalaisen kulttuuriperinnön varjeleminen (dok. 14960)

Päätöslauselma 2310 (2019) Itä-Euroopasta tuleva työperäinen maahanmuutto ja sen vaikutukset lähtömaiden sosiaalis-demograafisiin prosesseihin (dok. 14956)

Päätöslauselma 2311 (2019) Ihmisoikeudet ja business – mitä seurantaa ministeri-komitean suositukselle CM/Reck2016/3 (dok.15004)

Päätöslauselma 2312 (2019) Alustatalouden vaikutukset yhteiskuntaan (dok. 15001)

Päätöslauselma 2313 (2019) Koulutuksen rooli digiajassa: "diginatiivista" digikansalaiseksi (dok. 15000)

Päätöslauselma 2314 (2019) Mediakoulutus uudessa mediaympäristössä (dok. 15002)

Päätöslauselma 2315 (2019) Interpolin reformi ja luovuttamismenettely: rakennetaan luottamusta kitkellä väärinkäytöksiä (dok.14997)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2144 (2019) Internetin hallinto ja ihmisoikeudet (dok. 14789)

Suositus 2145 (2019) Kansalaisuuden poistaminen keinona torjua terrorismia: ihmisoikeuksiin sopiva lähtökohta (dok. 14790)

Suositus 2146 (2019) CPT-suositusten seurannan parantaminen: PACE:n ja kansallisten parlamenttien roolin vahvistaminen (dok. 14788)

Suositus 2147 (2019) Ihmisoikeuksien suojelemien vankien siirtojen yhteydessä (dok. 14828)

Suositus 2148 (2019) Aineettoman kulttuuriperinnön suojeleminen ja lisääminen Euroopassa (dok. 14832)

Suositus 2149 (2019) Kulttuuriperinnön arvo demokraattisessa yhteiskunnassa (dok. 14834)

Suositus 2150 (2019) Yhteistyön vahvistaminen YK:n kanssa kestävä kehityksen Agenda 2030 implementoinnin suhteen (dok.14848)

Suositus 2151 (2019) Demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia koskevan EU-mekanismin perustamisesta (dok. 14850)

Suositus 2152 (2019) Seksismistä ja seksuaalisesta häirinnästä vapaiden parlamenttien edistäminen (dok. 14843)

Suositus 2153 (2019) Parlamentaarisen yleiskokouksen rooli ja missio: tulevaisuuden haasteet (dok. 14863)

Suositus 2154 (2019) Rahanpesuvyyhti – "laundromat" eli pesula: vastaaminen rikollisuuden, korruption ja rahanpesun kansainvälisen torjunnan uusiin haasteisiin (dok. 14847)

Suositus 2155 (2019) Maahanmuuttajien ja pakolaisten tilanne Kreikan saarilla: lisää toimia tarvitaan (dok. 14837)

Suositus 2156 (2019) Sperman ja oosyyttien nimetön luovuttaminen: tasapainoilu vanhempien, luovuttajien ja lasten oikeuksien välillä (dok. 14835)

Suositus 2157 (2019) Tavoitteena kunnianhimoinen tasa-arvoagenda EN:ssä (dok. 14907)

suositus 2158 (2019) Pakkokeinojen käytön lopettaminen mielenterveystyössä: tarve ihmisoikeuslähtöiselle lähtökohdalle (dok. 14895)

Suositus 2159 (2019) Lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen: EN:n kontribuutio kestävän kehityksen tavoitteille (dok. 14894)

Suositus 2160 (2019) Maahanmuuttajalapsiin kohdistuvan hyväksikäytön ja väkivallan kitkeminen (dok. 14905)

Suositus 2161 (2019) Maahantulon estämistä koskevat käytännöt EN:n jäsenmaissa (dok. 14909)

suositus 2162 (2019) Ilmiantajien suojelun parantaminen Euroopassa (dok. 14958)

Suositus 2163 (2019) Oikeusasiamiesinstituutiot Euroopassa – tarve yhteisille standardeille (dok. 14953)

Suositus 2164 (2019) Terrorismien uhrien suojeleminen ja tukeminen (dok. 14957)

Suositus 2165 (2019) Juutalaisen kulttuuriperinnön varjeleminen (dok. 14960)

Suositus 2166 (2019) Ihmisoikeudet ja business – mitä seurantaa ministeri-komitean suositukselle CM/Reck2016/3 (dok. 15004)

Suositus 2167 (2019) Koulutuksen rooli digijassassa: ”diginatiivista” digikansalaiseksi (dok. 15000)

3.3 Lausunnot

Lausunto 297 (2019) Euroopan neuvoston budjetti ja prioriteetit budjettikaudelle 2020-2021 (dok. 14903)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN ERITYISVIERAAT VUONNA 2019

Valtioiden edustajat

Timo SOINI, Suomen ulkoministeri*	22.1.2019
Sauli NIINISTÖ, Suomen presidentti	23.1.2019
Timo SOINI, Suomen ulkoministeri*	8.4.2019
Mamuka BAKHTADZE, Georgian pääministeri	10.4.2019
Nikol PASHINYAN, Armenian pääministeri	11.4.2019
Amélie de MONTCHALIN, Ranskan ulko- ja eurooppaministerin valtiosihteeri*	24.6.2019
Marcelo REBELO DE SOUSA, Portugalin presidentti	26.6.2019
Amélie de MONTCHALIN, Ranskan ulko- ja eurooppaministerin valtiosihteeri*	30.9.2019
Emmanuel MACRON, Ranskan presidentti	1.10.2019
Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ, Euroopan neuvoston pääsihteeri	1.10.2019

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Gianni BUQUICCHIO, Venetsian komission puheenjohtaja	22.1.2019
Dunja MIJATOVIĆ, Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu	8.4.2019
Dunja MIJATOVIĆ, Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu	26.6.2019
Rolf WENZEL, Euroopan neuvoston kehityspankin johtaja	2.10.2019

*Ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia			
	Tanska	26.11.1991		Puola
	Ranska	7.5.1992		Bulgaria
	Irlanti	14.5.1993		Viro
	Italia	14.5.1993		Liettua
	Norja	14.5.1993		Slovenia
	Luxemburg	30.6.1993		Tšekki
	Alankomaat	30.6.1993		Slovakia
	Ruotsi	7.10.1993		Romania
	Iso-Britannia	10.11.1994		Andorra
		10.2.1995		Latvia
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995		Albania
7.3.1950	Islanti	13.7.1995		Moldova
13.4.1950	Turkki	9.11.1995		Ukraina
13.7.1950	Saksa	9.11.1995		Makedonia
16.4.1956	Itävalta	28.2.1996		Venäjä
24.5.1961	Kypros	6.11.1996		Kroatia
6.5.1963	Sveitsi	27.4.1999		Georgia
29.4.1965	Malta	25.1.2001		Armenia
22.9.1976	Portugali	25.1.2001		Azerbaidzhan
24.11.1977	Espanja	24.4.2002		Bosnia ja Hertsegovina
23.11.1978	Liechtenstein	3.4.2003		Serbia
16.11.1988	San Marino	6.10.2004		Monaco
5.5.1989	Suomi	6.6.2006		Serbia
6.11.1990	Unkari	11.5.2007		Montenegro

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. + 358 9 4321
www.eduskunta.fi
etunimi.sukunimi@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F – 67075 Strasbourg
assembly.coe.int
www.coe.int